

VASA UNIVERSITET

Filosofiska fakulteten

Nordiska språk

Terhi Harju

Män som hatar kvinnor –

Jämförande studie av huvudkaraktärerna i bok och i film

Avhandling pro gradu i svenska språket

Vasa 2010

INNEHÅLL

TIIVISTELMÄ	3
1 INLEDNING	5
1.1 Syfte	5
1.2 Material	7
1.2.1 Millennium-serien	7
1.2.2 <i>Män som hatar kvinnor</i>	8
1.2.3 Författaren Stieg Larsson	9
1.2.4 Regissören Niels Arden Oplev	10
1.3 Metod	10
2 FILMATISERING AV BÖCKER	14
2.1 Skillnader och likheter i filmer och i böcker	15
2.2 Problematiken kring adaptation	16
2.3 Berättare i filmen och i boken	17
3 ATT ÅTERGE ROLLFIGURER OCH PERSONKARAKTERISTIK	20
3.1 Olika typ av rollfigurer	20
3.2 Presentation av rollfigurerna i filmer och böcker	21
3.3 Personkaraktistik	22
4 PERSONKARAKTERISERING AV ROLLFIGURERNA I MILLENNIUM-SERIEN	25
4.1 Karakterisering av Mikael Blomkvist	25
4.1.1 Namn, ålder och kön	25
4.1.2 Klädsel och utseende	30
4.1.3 Vanor och ovanor	35
4.1.4 Social situation	37
4.1.5 Psykiska egenskaper och tillstånd	42
4.1.6 Sammanfattning	46

4.2 Karakterisering av Lisbeth Salander	48
4.2.1 Namn, ålder och kön	48
4.2.2 Klädsel och utseende	53
4.2.3 Vanor och ovanor	57
4.2.4 Social situation	59
4.2.5 Psykiska egenskaper och tillstånd	62
4.2.6 Sammanfattning	67
5 RESULTAT AV PERSONKARAKTERISERINGEN	69
5.1 Mikael Blomkvist	69
5.2 Lisbeth Salander	71
5 SAMMANFATTANDE DISKUSSION	74
LITTERATUR	77

VAASAN YLIOPISTO**Filosofinen tiedekunta****Tekijä:** Terhi Harju**Pro gradu -tutkielma:** *Män som hatar kvinnor* – Jämförande studie av huvudkaraktärerna i bok och i film**Tutkinto:** Filosofian maisteri**Oppiaine:** Ruotsin kieli**Valmistumisvuosi:** 2010**Työn ohjaaja:** Siv Björklund

---

TIIVISTELMÄ:

Pro gradu – tutkielmani tarkoituksena on tutkia kahta päähenkilöä, Mikael Blomkvistia ja Lisbeth Salanderia, elokuvassa ja kirjassa nimeltä *Män som hatar kvinnor* (suom. *Miehet jotka vihaavat naisia*). Tutkielmani tavoitteena on saada selville miten päähenkilöt esitetään kirjassa ja elokuvassa. Tarkoitukseni on saada selville kuinka kirjan kirjoittaja esittää hahmon kirjassa ja kuinka sama hahmo esitetään elokuvassa.

Tutkimusaineistona käytän sekä kirjaa että elokuvaa *Män som hatar kvinnor*. Tutkimuksessani käytän osittain Birgitta Henen tutkimuksessaan käyttämää ryhmittelyä joka kuvaa henkilöitä. Tutkimuksessani käyttämät kategoriat ovat nimi, ikä ja sukupuoli, vaatteet ja ulkonäkö, tavat ja pahat tavat, sosiaalinen tilanne ja psyykkiset ominaisuudet. Tutkimukseni on laadullinen. Tekemäni ryhmittelyn mukaan etsin kirjasta ja elokuvasta esimerkkejä, jotka kertovat henkilöistä enemmän.

Tutkimustulokseni osoittavat, että perusasiat henkilöistä, nimi, ikä ja sukupuoli sekä vaatteet ja ulkonäkö vastaavat toisiaan elokuvassa ja kirjassa. Suurin ero kirjan ja elokuvan välillä on sosiaaliset suhteet. Blomkvistilla on elokuvassa naissuhteita, joita ei elokuvassa ole. Tämän lisäksi hänellä on tytär, jota ei elokuvassa ole ollenkaan. Kirjassa Blomkvist ei tapaa tyttärtään usein ja on huono isä. Näiden esimerkkien takia Blomkvistista voi elokuvan katsoja saada paremman kuvan kuin kirjan lukija. Lisbeth Salanderilla on kirjassa äiti joka on hoitokodissa, ja Salander tapaa äitiään silloin tällöin. Elokuvassa hän kuitenkin tapaa äitinsä vain yhden kerran, eikä tunnu juuri välittävän hänestä. Kirjassa Salanderilla on holhooja, joka joutuu sairaalaan. Kirjassa Salander välittää holhoojastaan toisin kuin elokuvassa. Kirja antaa Salanderista kuvan, että hän välittää läheisistään, toisin kuin elokuva. Tämä osoittaa, että elokuva ei voi sisältää kaikkea mitä kirjassa on.

AVAINSANAT: personkaraktisering, adaptering, filmatisering, rollfigurer, bok, film

1 INLEDNING

Populära romaner har gett rikligt med material för filmer under årens lopp (Monaco 2000: 45). Många kända filmer baserar sig nuförtiden på en välkänd roman. *Da Vinci-koden* och *Revolutionary Road* är exempel på romaner som har blivit filmatiserade. Ilkka Matila, producent vid Matila Röhr Productions, beräknar att 8 av 10 filmer som blir färdiga i Hollywood först har kommit ut som en bok. (Hyttinen 2009.)

Jag har alltid varit intresserad av böcker, i dag speciellt av deckare och kriminalromaner. Jag tycker också om att titta på filmer. Därför beslöt jag mig för att kombinera dessa två medier i min avhandling pro gradu. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att så många böcker blir filmatiserade idag, och därför är det intressant att studera detta ämne. Intressant är också att filmatisering av böcker ofta väcker diskussion. Man föredrar filmen framom boken eller tvärtom. Det är alltså sannolikt att det sker olika förändringar i samband med val av mediet (bok eller film). En jämförande studie kan visa på vad dessa förändringar kan bestå av.

Millennium-trilogin av Stieg Larsson har blivit aktuell under senaste år. Boken *Män som hatar kvinnor* filmatiserades år 2008, och kom ut år 2009. Den andra delen av Millennium-serien, *Flickan som lekte med elden*, gick på bio just när jag började denna undersökning i oktober 2009. Den tredje delen, *Luftslottet som sprängdes*, kom ut i Finland den första januari 2010 (The Internet Movie Database 2009). Jag valde att studera den första delen, *Män som hatar kvinnor*. Millennium-trilogin har kommit ut nyligen och tilltalar mig eftersom jag är intresserad av böcker och filmer. Jag tycker också att det är viktigt att undersöka ett ämne som är aktuellt just nu.

1.1 Syfte

Syftet med avhandlingen är att studera hur huvudpersoner blir karakteriserade i boken och i filmen *Män som hatar kvinnor*. Jag undersöker alltså två olika medier, en film och en bok. Mitt syfte är att redogöra för skillnader och likheter i filmen och i boken. Syftet

är att klargöra hur regissören presenterar olika rollfigurer i filmen och jämföra med hur de presenteras av författaren i boken.

I teorin skall jag skriva om filmatisering av böcker (kapitel 2). Jag kommer att berätta om skillnader och likheter i filmer och i böcker (avsnitt 2.1), problematiken kring det (avsnitt 2.2) och om berättare i filmen och i boken (avsnitt 2.3). Jag har valt att ta dessa ämnen med i analysen eftersom jag handlar om boken och filmen, och jag vill visa att det finns olikheter mellan dem och att det är svårt att göra filmatiseringar av böcker.

I teorin skall jag också handla om rollfigurer och personkaraktär (kapitel 3). Jag kommer att handla om olika typer av rollfigurer (avsnitt 3.1), presentation av rollfigurerna i filmer och i böcker (avsnitt 3.2) och personkaraktär (avsnitt 3.3). Jag tar med dessa ämnen eftersom jag handlar om rollfigurer i min analys, och det är viktigt att veta t.ex. hur rollfigurer presenteras i boken och i filmen, och att presentationen är olik eftersom media är olik.

Jag undersöker de två huvudpersonerna, Mikael Blomkvist och Lisbeth Salander. Jag valde personerna så att de är med i både filmen och boken och dessutom är centrala både i filmen och i boken. Jag studerar personerna skilt för sig och jämför hur de karakteriseras i filmen och i boken. Analysen avslutas med att jag jämför hur de två huvudpersonerna framställs i boken och i filmen och ser på om personkategoriseringen är likadan för båda huvudpersonerna. Teorin och empirin hänger ihop eftersom i teorin och i analysen handlar jag om boken och filmen, och rollfigurer av dem.

Jag valde att studera rollfigurer eftersom jag antar att de är viktiga både i filmen och i boken. Huvudpersoner är med hela tiden, och historien berättas med hjälp av huvudpersoner. Dessutom kan man lätt studera huvudpersoner som är med i berättelsen hela tiden både i filmen och i boken.

Jag antar att boken berättar mera om personen än filmen. I filmen är det inte möjligt att ta med allt som händer i boken. Därför antar jag att den uppfattning man får av personerna är djupare i boken än när man tittar på filmen. Om man tittar bara på filmen

kan åskådaren ställa sig frågor om personerna men svaren framgår inte alltid i filmen. Dessa frågor kan däremot få svar när man läser boken. Medierna är olika och det är intressant att se hur olika medier påverkar karakteriseringen av rollfigurerna.

Jag tycker att det är viktigt att klargöra skillnader i fråga om olika rollfigurer i filmen och i boken eftersom filmatiseringen av boken är ett bevis på att berättelsen i boken har varit så lyckad att man vill berätta den igen i form av en film. Jag tycker att det är intressant att undersöka om regissören har varit trogen gentemot boken och om eventuella avvikelser beror på mediet.

1.2 Material

Som material använder jag Stieg Larssons bok *Män som hatar kvinnor* och Niels Arden Oplevs film som baserar sig på boken. Pocketversionen av boken har 567 sidor och filmen är 2 timmar 26 minuter lång. Jag läser genom hela boken och hela filmen för att jag skall få en grundlig och täckande bild av rollfigurerna. Jag koncentrerar mig på att studera hur personerna karakteriseras i boken och i filmen och gör karakteriseringen på basis av att medierna är olika. Jag studerar boken och filmen på deras ursprungliga språk som är svenska. Att studera materialet på dess ursprungliga språk ger den mest trovärdiga och originaltrogna bilden av personerna i boken och i filmen.

I det följande berättar jag kort om Millennium-serien (avsnitt 1.2.1), *Män som hatar kvinnor* (avsnitt 1.2.2), författaren Stieg Larsson (avsnitt 1.2.3) och regissören Niels Arden Oplev (avsnitt 1.2.4). I avsnitt 1.2.2 koncentrerar jag mig på att presentera filmens huvudpersoner Mikael Blomkvist som i filmen spelas av Michael Nyqvist och Lisbeth Salander som i filmen spelas av Noomi Rapace.

1.2.1 Millennium-serien

Millennium-serien innefattar tre romaner: *Män som hatar kvinnor* (2005), *Flickan som lekte med elden* (2006) och *Luftslottet som sprängdes* (2007). Larsson dog år 2004, och

han hade lämnat in manus till böckerna till Norstedts Förlag. Förlaget beslöt att publicera böckerna. Larsson hade planerat att skriva 10 böcker om huvudpersonen Mikael Blomkvist. Han hann skriva färdigt tre romaner och skrev 320 sidor av den fjärde. De tre romanerna filmatiserades från februari 2008 och ett år framåt. Man skulle först göra den första filmen som en långfilm och två Tv-avsnitt på 90 minuter. De andra två böckerna skulle inte göras till långfilmer utan enbart produceras för Sveriges Television (SVT). Men senare kom beskedet att man gör långfilmer av alla tre böckerna. (Wikipedia 2009a.)

Larssons trilogi har blivit en storsuccé. Larssons böcker har sålts i närmare 3,6 miljoner exemplar i Sverige och 15 miljoner exemplar i världen. Millennium-trilogin har sålts till 40 länder. Filmen *Män som hatar kvinnor* har varit en stor publikframgång och den har setts av över 2,6 miljoner människor i Norden. Millennium-serien har också fått priser och utmärkelser. (Norstedts 2009.)

1.2.2 *Män som hatar kvinnor*

Det centrala ämnet i *Män som hatar kvinnor* är mäns hat mot kvinnor. Män är våldsamma mot kvinnor hemma, på arbetet och på gatorna. Huvudpersonerna i trilogin är Lisbeth Salander och Mikael Blomkvist. När Romanen *Män som hatar kvinnor* filmatiserades, var det Michael Nyqvist och Noomi Rapace som fick spela huvudrollerna i filmen. (Wikipedia 2009b.)

Mikael Blomkvist är en ekonomijournalist som just har blivit fälld för förtal av finansmannen Hans-Erik Wennerström. Blomkvist döms till tre månaders fängelse och tar en paus från sitt arbete på tidskriften Millennium. Samtidigt får Blomkvist i uppgift av Henrik Vanger att skriva släkten Vangers familjehistoria. Det visar sig att den verkliga uppgiften är att ta reda på vad som har hänt Vangers unga släkting Harriet. Harriet har varit försvunnen i snart fyrtio år. Blomkvist tar emot uppdraget motvilligt, och han får hjälp av Lisbeth Salander. Salander är piercad och tatuerad, och en av de bästa hackrarna i landet. Salander och Blomkvist gräver allt djupare i familjen Vangers

familjebakgrund och möter en blodigare och mörkare historia än någon av dem kunde ana. (Norstedts 2009.)

Rollfiguren Mikael Blomkvist spelas av Michael Nyqvist. Nyqvist är född 1960 i Stockholm. Som 17-åring tillbringade han ett år som utbytesstudent i Omaha, Nebraska i USA. Där tog han sina första skådespelarkurser. När han var 19 år gammal blev han antagen till teaterhögskolan i Sverige. Efter att han utexaminerats, gjorde han mindre roller i olika filmproduktioner. Han fick sitt genombrott år 2000 i Lukas Moodyssons film *Tillsammans*. Filmen blev en internationell succé. Efter det har han spelat huvudroller i filmer som *Grabben i graven bredvid* och *Så som i himmelen*. I dag är han en av de mest älskade skådespelarna i Sverige. (About Michael 2009.)

Noomi Rapace är född 1979 i Hudiksvall och hon spelar rollfiguren Lisbeth Salander i *Män som hatar kvinnor*. Hon är en svensk skådespelerska. När hon var sju år gammal fick hon en statistroll i Hrafn Gunnlaugssons film *Korpens skugga* och beslöt sig då för att bli skådespelare. Rapace studerade vid Skara Skolscen under åren 1998–1999. Efter studierna har hon varit engagerad vid många teatrar, t.ex. Stockholms stadsteater och Dramaten. Hennes första TV-roll var i serien *Tre Kronor* där hon spelade rollen Lucinda Gonzales. År 2009 hade filmen *Män som hatar kvinnor* premiär med Noomi Rapace som Lisbeth Salander. Hon spelar samma roll i *Flickan som lekte med elden* och *Luftslottet som sprängdes*. Noomi Rapace är gift och har 2 barn med skådespelaren Ola Rapace. (Wikipedia 2009c.)

1.2.3 Författaren Stieg Larsson

Stieg Larsson föddes i Västerbotten år 1954. År 1972 började Larsson göra undersökningar om rasism och politisk extremism i ett skolprojekt. Sedan dess arbetade han med ämnet som journalist, författare och föreläsare. Han började redan år 1974 verka som frilansjournalist när han studerade i gymnasiet. Mot slutet av 1970-talet bosatte han sig i Stockholm och arbetade där som frilansjournalist. År 1979 började han arbeta vid Tidningarnas Telegrambyrå, och stannade där i 20 år. År 1982 blev han

korrespondent för den brittiska tidskriften *Searchlight* och han skrev artiklar för tidskriften fram till sin död. I mitten av 1980-talet var Larsson delaktig i uppbyggandet av antivåldsprojektet Stoppa Rasismen. År 1988 gjorde han med Anna-Lena Lodenius en av de största kartläggningarna av organiserad rasism någonsin i Sverige. Den resulterade i boken *Extremhögern*. År 1995 grundade Larsson Stiftelsen *Expo*. Sedan år 1999 arbetade han där som chefredaktör och VD för stiftelsen. (Expo 2009.) Expos huvudverksamhet är att studera och kartlägga högextrema och rasistiska tendenser i samhället (Expo 2010).

Ursprungligen hette Stieg Larsson Karl Stig-Erland Larsson. Han lade till bokstaven *e* i sitt förnamn för att han skulle urskiljas från sin författarkollega Stig Larsson. Han dog år 2004 i en hjärtattack. Innan han dog fick han Millennium-trilogin färdig. (WSOY 2009.)

1.2.4 Regissören Niels Arden Oplev

Niels Arden Oplev föddes år 1961 i Danmark. Han är en dansk film- och tv-regissör. Han har regisserat flera av DRs framgångsrika serier. Han slog genom i filmindustrin med filmen *Drømmen*. År 1987 blev han antagen till regissörslinjen vid Den Danske Filmskole. I filmskolan gjorde han filmen *Kyndelmisse* och dokumentärfilmen *Hugo fra Himmerland*. Han debuterade som filmregissör med filmen *Portland* år 1996. Oplevs karriär som filmregissör startade ändå först följande år när han var aktiv i DRs satsning på tv-serier. Han har gjort t.ex. tv-serierna *TAXA* och *Rejseholdet*. I februari 2009 åtog han sig uppdraget som regissör för filmen *Män som hatar kvinnor*. (Wikipedia 2009d.)

1.3 Metod

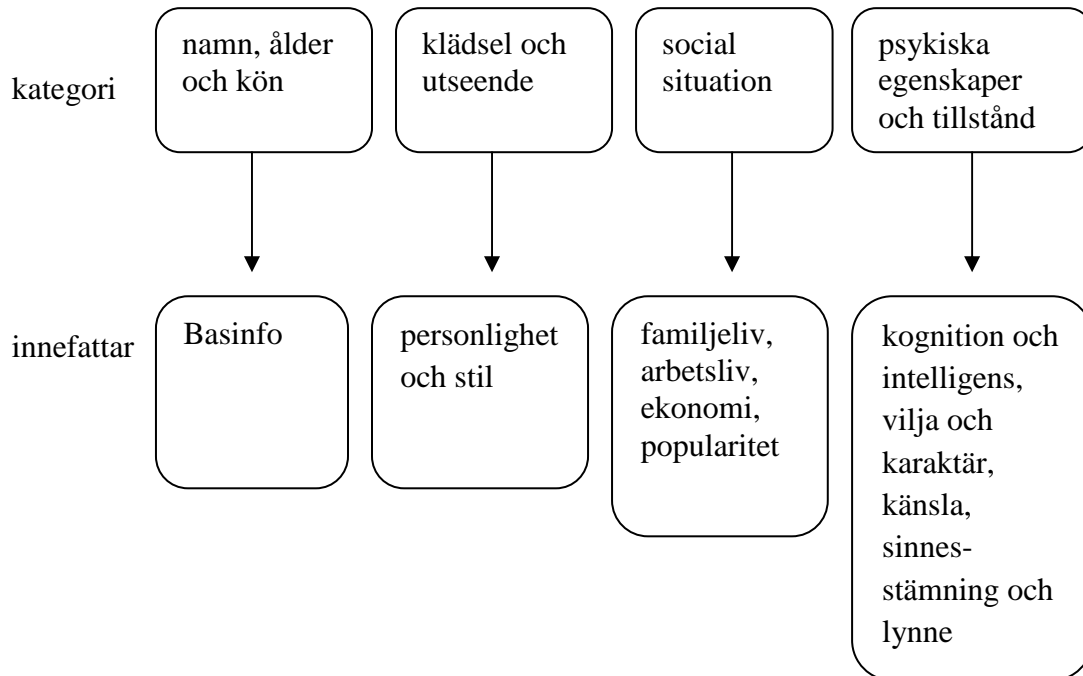
Metoden i avhandlingen är kvalitativ och komparativ. Jag läser först boken och tittar sedan på filmen. Jag exciperar de ord och uttryck som beskriver personen i boken på något sätt. I filmen finns det inte en berättare, utan rollfigurerna kan beskrivas och

berättas av andra rollfigurer. Dessutom kan åskådaren visuellt se t.ex. rollfigurernas utseende, känslor och beteende. Jag undersöker de två huvudpersonerna, Mikael Blomkvist och Lisbeth Salander och inleder med en analys av Mikael Blomkvist, eftersom han är den huvudperson man först blir bekant med både i boken och i filmen. Jag behandlar personerna skilt för sig. Jag utgår från att personerna presenteras annorlunda i boken än i filmen eftersom medierna är olika. I boken presenteras personerna skriftligt och i filmen beskriver man inte alls personerna. De åskådare som tittar på filmen, får veta hurdana personerna är enbart genom att titta på filmen och se hur rollfigurerna beter sig.

I min undersökning undersöker jag personerna genom att gruppera ord eller uttryck som beskriver de personer jag skall undersöka. Som hjälpmedel för grupperingen har jag använt Birgitta Henes *"Den dyrkade Lasse och stackars Lilla Lotta"* – en syntaktisk-semantisk studie av personbeskrivande adjektiv och adverb i populära ungdomsböcker (Hene 1984). Den motsvarar inte direkt min undersökning eftersom jag inte undersöker speciellt någon ordklass, utan jag tar med alla ord och uttryck som beskriver de analyserade personerna. Hene har undersökt enbart adverb och adjektiv. I mitt fall är det inte heller fråga om en ungdomsbok som i Henes undersökning. Hene har som syfte att undersöka hur pojkar och flickor beskrivs i boken.

Jag analyserar personerna enligt namn, ålder och kön, klädsel och utseende, vanor och ovanor, social situation samt psykiska egenskaper och tillstånd. Hene har inte analyserat namn i sin undersökning, men jag beslöt att ta med också den eftersom jag anser att den ger information om rollfigurerna i min studie. De andra grupperna finns med också i Henes undersökning. Det finns även fler grupper i Henes studie, t.ex. fysiska och fysiologiska tillstånd, tempo och rörelse, men dessa har jag uteslutit eftersom de inte är så intressanta och inte direkt passar i min undersökning. Vid genomgången av materialet märkte jag att de valda kategorierna berättar mest om rollfigurerna och passar in i min undersökning, och därför valde jag att ta med dessa kategorier. Namn, ålder och kön ger basinformation om rollfiguren både i filmen och i boken. Klädsel och utseende berättar om personlighet och stil. Social situation berättar om personens familjeliv, arbetsliv, ekonomi och popularitet. Psykiska egenskaper och tillstånd innehåller t.ex.

kognition och intelligens, vilja och karaktär och känsla, sinnesstämning och lynne (se figur 1).

Figur 1. Valda kategorier i den jämförande analysen av bok och film.

Figur 1 visar de kategorier jag har valt i min undersökning. I Henes undersökning finns inte kategorin namn, ålder och kön, utan enbart skilt ålder och kön har hon kombinerat med nationalitet och ras. Jag har alltså kombinerat två av dessa tre i min analys och dessutom tillagt namn. I Henes undersökning finns inte vissa underkategorier (såsom basinformation) som innefattar om ålder och kön. Klädsel och utseende har Hene också som underkategori, men hon nämner inte personlighet och stil. De två sista kategorier, social situation och psykiska egenskaper och tillstånd finns även hos Hene. Hon har dessutom de underkategorier som jag har tagit med i de båda. Hon har med även ytterligare underkategorier, som jag ändå inte har tagit med.

I min undersökning har jag subjektivt valt de kategoriseringar som bäst passar min studie. Subjektivt har jag också valt de olika exempel som finns i analysen och belyser kategorin. Jag har strävat efter objektivitet när jag analyserat olika exempel, men också

gjort mina egna antaganden om vissa exempel. Egna antaganden framgår i synnerhet när åskådaren eller läsaren inte direkt kan läsa i texten eller se i filmen det som aktualiseras. Med mina antaganden försöker jag tolka de intentioner som jag anser skribenten/regissören strävar efter genom textavsnittet eller filmscenen.

I min undersökning berättar jag först om filmen och boken som olika medier (kapitel 2). Jag diskuterar hur bok och film som medier skiljer sig från varandra, hur böcker blir till film och problematiken kring processen när böcker adapteras som filmer. Jag redogör även för olika berättare i filmen och i boken. I min analysdel (kapitel 4) går jag genom materialet och grupperar uttryck och meningar som beskriver de valda personerna enligt de kategorier jag nyss presenterat. Först analyserar jag hur personerna presenteras i boken och sedan hur samma görs i filmen.

Jag anger sidonummer för var den analyserade meningen finns i boken, och minut för var den analyserade meningen finns i filmen. Jag använder svensk text i filmen som hjälpmedel när jag transkriberar exempel i filmen. Svårigheten med detta är att allt som sägs, inte alltid ryms med direkt i texten. Jag använder exempel som utgångspunkt och stöd för min analys, och därför ingår relativt många exempel i min analysdel. Det har varit tidskrävande att gå genom den tjocka romanen och hitta de exempel som bäst illustrerar sammanhanget. Jag utgår från romanen, eftersom den kom ut först. Jag kursiverar ord eller uttryck som jag diskuterar i analysen. Om jag anser att hela exemplet berättar om sammanhanget, kursiveras det inte. Om jag utelämnar någonting i ett exempel, markerar jag det med tre punkter.

2 FILMATISERING AV BÖCKER

Det verkar vara en självklarhet att film och berättande hör samman. Filmen var i början ett medel för dokumentation, vetenskaplig undersökning eller reportage. I början var inte avsikten att filmen berättar olika historier med olika metoder. (Aumont, Bergala, Marie & Vernet 1996: 78.) Lessing säger i sin Laokoon-essä att bildkonstnären gör klokt i om han eller hon låter diktaren inspirera sig själv när hon eller han behandlar sina ämnen, i stället att bara beskriva verkligheten. Om man tänker så här, kan man säga att romanen och filmen kan existera sida vid sida som självständiga konstnärliga verk. (Bacon 2005: 114.)

Efter ljudfilmens genombrott har litteraturen filmatiserats betydligt mer än scenkonsten. Det finns estetiska och ekonomiska orsaker till varför böcker har filmatiserats. Berättandet i filmen ligger på ett kritiskt sätt närmare prosa än teater. Litteraturen kan fungera som förhandsreklam för filmen. P.g.a. den stora upplagesiffran inom litteraturen kan den utbredas nästan lika effektivt som filmen. Populära romaner skrivs ofta med tanke på filmatisering, och om det är fråga om en bok av en populär författare, kan även rättigheter till filmatisering säljas på förhand. (Bacon 2005: 109.)

Även om filmatiseringen av böcker kan innebära att man gör filmer kommersiellt och platt har användningen av litterära verk berikat framställningen av filmer. Litteraturen erbjuder en skattkammare där det finns idéer, inspiration och ämnen. Filmatiseringen av populära romaner kan ses som en produktutveckling. Man försöker utnyttja marknadspotentialen hos det framgångsrika verket genom att göra ett annat konstverk som kan vara lättare att tillägna sig. (Bacon 2005: 109, 114.)

Vi uppfattar händelser i verket som om de har hänt tidigare. Därför påverkar filmen direkt våra hörsel- och synsinnen, med vilka vi orienterar världen omkring oss. Händelserna i filmen verkar hända framför våra ögon. Vi kan starkt leva med personerna i filmen därför att vi på sätt och vis tar händelserna på allvar p.g.a. att allting känns som om det händer framför oss. (Bacon 2000: 19.)

2.1 Skillnader och likheter i filmer och i böcker

Det är på ett sätt omöjligt att genomföra ett verk från en konstform till en annan. Det talas om filmatisering av böcker som om karaktärer i boken kunde hoppa ur boken och bli aktörer framför kameran. (Lothe 2000: 86.) En filmatisering av en bok är ändå inte bara att intrig, karaktärer och miljö övergår från ett medium till ett annat (Bacon 2005: 115.)

Trots detta har litteraturen och filmer likheter som gör övergången speciellt lätt. Många filmskapare och forskare har konstaterat att filmen som berättande konstform ligger mycket nära romanen. Både romaner och filmer berättar historier rika på detaljer. Det som kan berättas i en roman kan också berättas i en film. Det är svårt att avskilja element som kan konstateras vara kännetecknande för endast romaner. Även om de centrala elementen i det klassiska filmberättandet och romanerna är likadana, har storyn hellre mest visats än berättats på den vita duken. (Bacon 2005: 115–116, Monaco 2000: 44.) En av de största fördelarna med boken är att ord kan manipuleras i den. Ord kan inte slösas eller ses printade i filmen som i boken. (Monaco 2000: 48.)

Filmen kan inte innehålla samma detaljer som boken gör. Det är därför som filmmanusen är t.ex. 125-150 sidor långa, medan romanen är i genomsnitt tre gånger längre. Samtidigt som filmen har en kortare berättelse, har den naturligtvis möjligheter till illustrationer som romanen inte har. Det som inte kan överföras i scenen kan berättas illustrerat. (Monaco 2000: 45.) I boken berättas historien (intrigen, rollfigurer, sättning, temat osv.) genom språket och i filmen genom bilder. En tittare av en film kan fritt delta i erfarenheten aktivare än en läsare av en bok. (Monaco 2000: 45–46.) Många grundfaktorer i berättandet, som tid, rum och kausalitet, berättandet ur olika synvinklar, texttyper och metaforik är olika i litteraturen och i filmen (Bacon 2005: 115).

Läsaren konstruerar historien genom att först läsa och efter det blir historien visualiserad i läsarens minne. Åskådaren av en film gör samma sak men tvärtom. Åskådaren ser på filmen och efter det förstår hon eller han vad man ser. (Lothe 2000: 8.) Robert Richardson säger att utmaningen i litteraturen ligger i att det betydelsefulla är

visualiserat i läsarens sinne. Uppfattningen om vad som är betydelsefullt behöver en tolkning. En scen i filmen kan vara svår att förstå, därför att i filmen finns det i regel inte en berättare som leder åskådaren. (Bacon 2005: 115.) Många purister tycker att långa berättande perioder eller diskussioner inte hör hemma i filmer. Enkelt kan man definiera berättandet så att konsekutiva händelser presenteras kausalt, anknutna till varandra och med en viss synvinkel. Presentationen kan vara skriftlig eller muntlig, med gester eller med bilder och ljud. (Bacon 2000: 18, 28.)

I romaner finns det å andra sidan en berättare, författaren, och vi hör och ser allt författaren vill att vi ser och hör. Därför kan det vara svårare att se på filmen än att läsa boken. De som tittar på filmen måste ofta dra slutsatser om rollfigurernas inre liv, medan bokens författare kan ge färdiga framställningar av personer för läsaren. Å andra sidan behöver läsaren vara aktivare än tittaren för att för läsaren finns det inte färdiga bilder och ljud som för åskådaren. I filmen kan vi se och höra även mera än vad som har varit meningen att vi gör. När vi tittar på filmen har vi möjligheter att välja vilka detaljer vi tittar på. Filmen är också fattigare eftersom berättaren är svag. (Bacon 2005: 115, Monaco 2000: 45-46.)

2.2 Problematiken kring adaptation

Även om noveller och romaner redan länge har utgjort inspiration för filmer, har många filmteoretiker konstaterat att det är omöjligt att adaptera litterära verk till filmer. På 1920-talet konstaterade Béla att alla försök att överföra innehållet från en konstart till en annan är dömda att misslyckas. (Bacon 2005: 125.)

Adaptation innebär en överföring av en berättelse från ett medium (till exempel bok) till ett annat (till exempel film). Ett verk som inte direkt bygger på ett tidigare verk men där grundhistorien är densamma och kan innehålla samma personer, kallas inte adapterad, utan då *baserar sig* verket på ett äldre verk. Om verket baserar sig på ett äldre verk av en och samma medieform, kan verket kallas en *uppföljare* eller en *spinoff*. Man talar om

dramatisering om ett verk görs om till teaterföreställning, och om *filmatisering* om verket görs om till film. (Wikipedia 2010f.)

Filmens längd sätter stränga villkor för adaptationen. Alla händelser i en lång roman kan inte vara med i en standard lång film. Det finns flera händelser i en tv-serie, men serieformen orsakar samtidigt dramaturgiska problem. Varje episod borde sluta i en situation som lockar tittaren att se på även nästa episod. (Bacon 2005: 110.)

Man kunde tänka sig att adaptering innebär att upprepa romanens innehåll genom filmen. John Ellis säger att filmatiseringen utnyttjar romanens minne, som har sitt ursprung i läsningen av romanen eller föreställningar som är relaterade till en klassiker. Även om filmen lockar människor att läsa den bok som filmen baserar sig på, blir läsandet påverkat av filmens visualisering. (Bacon 2005: 110–111.)

Motivationer och karaktärer hos rollfigurer förändras vid val av skådespelare. Producentens uppfattning om publikens förväntningar tvingar producenten att förändra karaktären. Ingen visualisering kan motsvara läsarens egna föreställningar som grundar sig på läsandet av romanen. Enligt Ellis ligger problemet med adaptering i om filmen kan ersätta åskådarens/läsarens egna föreställningar om miljö, personer och händelser. (Bacon 2005: 126.)

Den åskådare som känner till romanen kan vara fascinerad av att se vad som har tagits ur romanen, vad som tillagts, och vad man har gjort för att genomföra innehållet med visuella medel. Visualiseringen kan ibland tvingas betona de intryck som man får av olika personers karaktär, sociala ställning och relationer osv. (Bacon 2005: 127.)

2.3 Berättare i filmen och i boken

Vi möter berättandet när vi läser en bok eller tittar på filmer eller tv-serier. Vi kan även själva berätta berättelser t.ex. för våra vänner eller arbetskamrater. Berättelser behöver

också berättare. De berättas alltid ur en synvinkel som är vald av berättaren. (Lehtonen 2000: 117, 119)

Det är svårt att läsa en bok utan att läsaren lägger märke till berättaren. I ett klassiskt filmberättande förhåller sig saken inte så. När man tittar på filmen kommer man inte ens ihåg berättaren. Filmen berättar själv. Man har även ifrågasatt om man behöver begreppet ”berättare” annat än när man talar om voice-over berättare. (Bacon 2000: 222.) Voice-over berättare betyder att ljudet eller talet är från en berättare som man inte kan se t.ex. i filmen. Voice-over berättare kan också vara en rollfigur som uttrycker tankar som inte sägs högt. (Merriam Webster Dictionary 2010.)

I boken berättas händelser och i filmen visas händelser. André Gaudreault anser att en normal scen inte behöver en berättare, men en sammanfattande del behöver en. Berättaren i filmen kan vara öppen eller undangömd eller någonting mellan dessa två. (Bacon 2000: 221–222.)

Filmens berättare berättar med hjälp av bilder, ljud, text, voice-over och personers handlingar och tal om vad som händer i den fiktiva världen. Berättaren verkar berätta händelser utanför denna fiktiva värld och senare i tiden. (Bacon 2000: 231.)

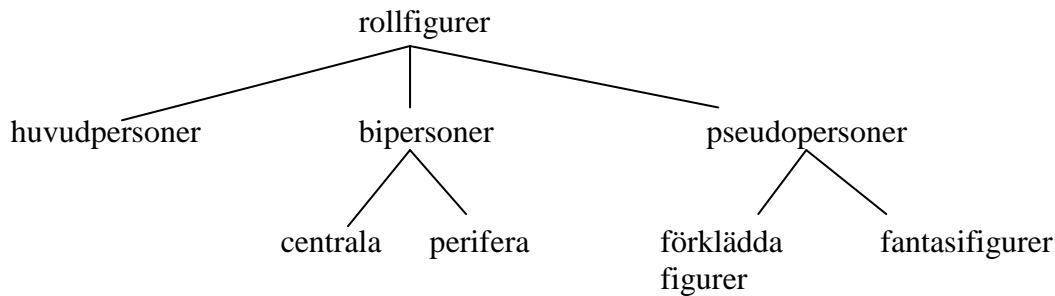
Med fokalisering avser man hur berättelsen är riktad mot personer eller filtreras genom personer. I extern fokalisering hör och ser vi samma saker som filmens personer, utan att sammansmälta med deras perspektiv. Vi står bredvid personen. Intern fokalisering betyder att bilden eller ljuden vi ser och hör kan konstateras motsvara personens sinne av syn och hörsel. På ett djupare plan betyder fokalisering att personens känslö- och upplevelsevärld öppnas för åskådaren. (Bacon 2000: 232.)

I litteraturen kan berättaren vara med i kommentarer, beskrivningar, tidsmässiga sammandrag och i personens tankevärld (Bacon 2000: 221). Den berättande texttypen är mycket vanlig i skönlitteraturen. Den är den mest naturliga och ursprungliga och vanlig i talat språk. I den berättande texttypen berättar någon om någonting som inträffat eller

skett och allting berättas i den ordning händelserna har inträffat. I den beskrivande texttypen beskrivs däremot föremål, apparater, lokaler och miljö. (Lehtonen 2000: 21.)

3 ATT ÅTERGE ROLLFIGURER OCH PERSONKARAKTERISTIK

Rollfigurer är alla personer som uppträder i en bok. Rollfigurer kan vara gestalter som skildras som verkliga i fiktionen eller är påhittade. Gestalter kan också vara sådana som har anknytning till rollfigurerna i boken. Dessa figurer kan vara t.ex. släktingar och bekanta som bara nämns i boken utan att de deltar i handlingen. I figur 2 kan man se att en rollfigur kan vara en huvudperson, en biperson eller en pseudoperson. (Hene 1984: 24.)

Figur 2. Beteckningar för olika personkategorier i böcker (enligt Hene 1984: 24).

Figuren återger bara rollfigurer i böcker, eftersom Hene i sin studie diskuterar bara rollfigurer som finns i böcker. Man kan ändå anta att dessa personkategorier också passar ihop med filmvärlden. I filmer finns det oftast åtminstone de vanligaste rollfigurerna, dvs. huvudpersoner och bipersoner.

3.1 Olika typer av rollfigurer

Huvudpersoner är titelfigurer och andra väsentliga figurer som kan sägas ha samma status som titelfigurerna (Hene 1984: 24–25). Titelfigurer kan karakteriseras som personer som nämns i bokens eller i filmens titel, dvs. namn.

Bipersoner kan vara centrala bipersoner eller perifera bipersoner. Gränsen mellan centrala och perifera rollfigurer kan vara svår att dra. Centrala bipersoner har betydelse för handlingens fortskridande eller så kretsar händelserna kring denna person. Perifera

bipersoner är sådana rollfigurer som uppträder främst i någon samhällsroll, t.ex. polis eller granne. Perifera bipersoner kan också vara bakgrundsfigurer i största allmänhet och de ingriper inte på något sätt i handlingen i boken. Perifera rollfigurer kan också vara t.ex. släktingar och döda personer som enbart omtalas men som inte framträder i boken. (Hene 1984: 25.)

Pseudopersoner har två olika kategorier, förklädda figurer och fantasifigurer. Förklädda figurer är rollfigurer som genom olika sorters förklädnader spelar olika roller antingen genom hela boken eller bara tillfälligt. Fantasifigurer är påhittade personer som endast framträder i rollfigurens fantasi. (Hene 1984: 25.)

3.2 Presentation av rollfigurerna i filmer och i böcker

Karaktärer i litteratur och film är oftast fiktiva. I litteraturen konstrueras fiktiva karaktärer språkligt och i filmen blir karaktärer visualiserade men är en del av den komplicerade filmformen. Både inom litteraturen och i filmen är karaktärer formade mera enligt konventioner än relaterade till äkta människor. (Lothe 2000: 76.)

Som en ung konstform har filmen utvecklat tekniker, strukturella former och tematiska variationer som andra medier, såsom litteratur och musik, har konstruerat under många hundra år. För många är filmer den mest vitala och spännande konstformen. Den är intressant därför att litteraturen har gjort och fortfarande befördrar utvecklandet av filmen. (Lothe 2000: 86.)

Stuart McDougal säger i sin bok *Made into Movies* att eftersom olika konstformer har särskilda egenskaper p.g.a. olika medier, behöver filmmakaren känna till vad som är kännetecknande för olika medier. Presentationen av rollfigurer och händelser är olika i filmer och i böcker. (Lothe 2000: 86.)

Adaptation kräver mycket redan från början, bl. a. vem som skall spelas i filmen. Det är en komplicerad process på teknisk nivå, och det kan störa filmmakaren att tänka på

ursprungsversionen, dvs. boken. I litteraturen formas händelserna genom såväl intrigen som karaktärer. (Lothe 2000: 85–86.)

Audiovisuellt berättande kan vara lätt att följa därför att det motsvarar det verkliga livet. När vi följer människor i television eller på film måste vi ofta dra slutsatser om människornas beteende och sinnesstämning på samma sätt som i det verkliga livet. På grund av mediet finns det automatiskt inte så mycket berättande i filmen som det finns visande. I filmen presenteras händelserna snabbt visuellt. I filmen kan karaktärer visas, och karaktären tolkas genom sina yttre egenskaper, liksom tal. Å andra sidan kan inte karaktärens tankar, känslor, planer osv. visas i filmen. Det är vanligt att åskådaren ser hur personer betar sig och på basis av detta drar slutsatser om vad som händer men också om hurdana personerna är och vad de tänker. Filmen ger åskådaren rikligt med visuell och audiell information både om människor och om området. I litteraturen kan bara en begränsad mängd detaljer berättas. Det kan vara en fördel att inte behöva definiera alla detaljer i litteraturen t.ex. i fråga om personers utseende. Därför fungerar berättande så annorlunda än i filmen. (Lothe 2000: 85–86, Bacon 2000: 20, 28, 34.)

Olika element av karaktären är kombinerade med varandra i berättelsen. Bilden vi får av karaktären kan byggas på olika signaler vi får av karaktären i texten. Textuella signaler påverkar varandra genom hur de är kombinerade, och den karakteriserande effekten formas genom variation i berättarteknik och upprepning. (Lothe 2000: 84.)

3.3 Personkaraktäristik

Rollfiguren i en roman formas med hjälp av olika karaktärsdrag. I en roman finns det personindikatorer och läsaren sammanställer dem och drar slutsatser om personerna med hjälp av dessa indikatorer. Det finns två grundtyper av hur rollfigurer yppar sig textuellt. Dessa typer är direkt definition och indirekt definition. (Rimmon-Kenan 1999: 77–78.)

I romanens tidiga utvecklingsperiod gavs direkt definition företräde i romanen. Traditionella romanförfattare föredrog direkt definition för att den var ett ekonomiskt sätt att skriva. Direkt definition hjälpte också till att reglera inställningen hos läsare. (Rimmon-Kenan 1999: 79.)

Nuförtiden anser man att direkt definition gör texten enklare. Läsarens aktiva roll har blivit viktigare nuförtiden. Författaren ger tips till läsaren och definierar inte allting färdigt. Därför är direkt definition inte så vanlig under 1900-talet och indirekt definition är numera det vanligare definitionssättet i litteraturen. (Rimmon-Kenan 1999: 79.)

I direkt definition nämns personens egenskaper med adjektiv (t.ex. han är trevlig) eller med abstrakta substantiv (t.ex. hennes godhet kände inga gränser) eller med ett substantiv av annan typ eller med ord från en annan ordklass. (Rimmon-Kenan 1999: 77–78, Lothe 2000: 81.)

Personen i boken kan också karakteriseras av andra rollfigurer. Om det är andra rollfigurer som karakteriserar en person i boken, kan den inte konstateras vara en så viktig karakterisering. Dessa karakteriseringar kan berätta mera om dem som karakteriserar personen än om den som blir karakteriserad. Om personen karakteriseras av en ”myndig” person, bokens berättare, kan beskrivningen anses vara trovärdig. (Rimmon-Kenan 1999: 78.)

Presentationen är indirekt när karaktärsdrag inte nämns utan de visas på olika sätt. Man demonstrerar, dramatiserar eller belyser till exempel karaktären och nämner inte vad som är kännetecknande för en viss karaktär direkt. Om handlingen är vanlig för karaktären, betyder det att personen inte förändras. Om personen gör någonting bara en gång, är de här engångsföreteelserna ofta vändpunkter i berättelsen. (Rimmon-Kenan 1999: 79–80, Lothe 2000: 82–84.)

Personens tal, dess innehåll eller form, kan berätta om olika karaktärsdrag hos en person. Det vad karaktären tänker eller säger kan framgå i dialogen, i direkt tal, eller i indirekt tal. Personens utseende har berättat om karaktärsdrag så länge det har funnits

prosalitteratur. Sådana saker som personen själv kan förändra, liksom kläder och hår berättar något om människan. Yttre utseende och beteende presenteras vanligtvis och tolkas även av berättare eller andra karaktärer. Miljön kan indirekt påverka karakteriseringen av personen. (Rimmon-Kenan 1999: 82, 84–85.)

4 PERSONKARAKTERISERING AV ROLLFIGURERNA I MILLENNIUM-SERIEN

4.1 Karakterisering av Mikael Blomkvist

Mikael Blomkvist är huvudperson (jfr avsnitt 3.1.) i boken och i filmen *Män som hatar kvinnor*. I avsnitt 4.1 behandlar jag olika karaktärsdrag hos Mikael som framgår i boken och i filmen. Blomkvist är reporter och delägare i tidskriften Millennium och får i uppgift att undersöka vad som hände Harriet Vanger för nästan fyrtio år sedan. Jag kommer att jämföra de två medierna och hur karakteriseringen av Mikael Blomkvist skiljer sig i de olika kategorierna namn, ålder och kön (avsnitt 4.1.1), klädsel och utseende (avsnitt 4.1.2), vanor och ovanor (avsnitt 4.1.3), social situation (avsnitt 4.1.4) och psykiska egenskaper och tillstånd (avsnitt 4.1.5).

4.1.1 Namn, ålder och kön

Mikael Blomkvist kallas olika av olika människor. Han har smeknamn som dyker upp både i boken och i filmen.

I boken nämns Blomkvist för första gången när han blir dömd. Det är berättaren som nämner hans namn (ex. 1).

- (1) *Mikael Blomkvist* såg dem genom dörröppningen och dröjde på steget någon sekund. (s.13)

Mikael Blomkvists namn används för första gången i filmen under rättegången. En SVT-journalist står utanför tingshuset och berättar för kameran att Mikael Blomkvist blev straffad (ex. 2). Förutom det säger domaren hans namn när han läser domen (ex. 3).

- (2) ...Journalisten och den ansvariga utgivaren för tidskriften Millennium *Mikael Blomkvist*... (2 min.)

- (3) I målet Wennerström mot Millennium befinnes den åtalade *Mikael Blomkvist* skyldig till sex av åtta åtalpunkter om förtal. (3 min.)

Mikael Blomkvist är ett neutralt namn som används av dem som inte känner honom så väl. I filmen finns det inte en berättare som leder åskådaren in på vad som händer under hela filmen. Man kan ju säga att det finns en voice-over berättare i början av filmen, en reporter som berättar bakgrunden till varför Blomkvist blev dömd till fängelse (ex. 2 och jfr ex. 59). Medan det finns en berättare i boken (se ex.1 och jfr avsnitt 2.3).

Mikael Blomkvist är ändå inte hela hans namn. Hans fullständiga namn, *Carl Mikael Blomkvist*, dyker också upp i boken (ex. 4).

- (4) Mikael Blomkvist, vars fullständiga namn råkade vara *Carl Mikael Blomkvist*, tvingade sig som alltid att inte himla med ögonen då han hörde smeknamnet. (s. 13)

I filmen dyker hans egentliga namn, *Carl Mikael Blomkvist*, upp när Lisbeth Salander söker information om honom. Åskådaren kan se namnet i Salanders datorskärm (7 min.). Det kan lätt vara så att åskådaren inte ens märker en sådan liten detalj och missar hans hela namn. Det kan bero på att filmens regissör har konstaterat att hans riktiga namn inte är en viktig detalj. I officiella sammanhang borde hela namnet nämnas, så jag tycker att det är konstigt att domaren inte säger Mikael Blomkvists hela namn, *Carl Mikael Blomkvist*, när han läser upp domen.

Mikael Blomkvist har också ett annat smeknamn, *Kalle Blomkvist*. Att Blomkvists egentliga namn är Carl Mikael förklarar smeknamnet Kalle, och därför noterar jag att hela namnet borde användas klarare också i filmen. I boken använder en journalist namnet *Kalle Blomkvist* (ex. 5).

- (5) ”Ge oss ett pratminus, *Kalle Blomkvist*”, sa reportern från den ena kvällstidningen. (s.13)

I filmen dyker smeknamnet *Kalle* upp när Hans-Erik Wennerström säger *Kalle Blomkvist* till reportrar som väntar utanför (ex. 6). I filmen hörs inte att journalisterna säger *Kalle*. Åtminstone en journalist som säger hans namn kallar honom Mikael Blomkvist.

(6) Man måste faktiskt sätta stopp för såna som *Kalle Blomkvist*... (3 min.)

I boken berättas det långt om hur han fick smeknamnet *Kalle* när han löste ett fall med en bankrånarliga. Kalle Blomkvist är en fiktiv person skapad av Astrid Lindgren. Kalle Blomkvist är en tonårig pojkdetectiv och är Astrid Lindgrens motsvarighet till Hercule Poirot och Sherlock Holmes. (Wikipedia 2010e.) Han tycker inte alls om namnet Kalle, vilket framgår i boken (ex. 7 och 8).

(7) Berömmelsens baksida var att den andra kvällstidningen inte kunde avhålla sig från att sätta rubriken *Kalle Blomkvist löste gåtan*. (s.15)

(8) Från den stunden var han till sin förtvivlan känd bland journalistkollegor som *Kalle Blomkvist* – ett epitet uttalat med spefull retsamhet, inte ovänligt men heller aldrig riktigt vänligt. ... Det tog honom flera år och långt tyngre journalistiska meriter innan epitetet började blekna bort, och fortfarande ryggade han varje gång namnet användes i hans närhet. (s.15)

I filmen är det Lisbeth Salander som berättar för advokat Dirch Frode hur Blomkvist fick smeknamnet Kalle (ex. 9).

(9) Mikael Blomkvist, även känd som *Kalle Blomkvist*, ett smeknamn han fick efter att klarat upp några bankrån på 80-talet. (8 min.)

Mikael tycker inte om sitt smeknamn när Martin Vanger kallar honom för *Kalle Blomkvist* (ex.10).

(10) Martin: Jaså, här har vi den berömde *Kalle Blomkvist*.
Mikael: Mikael kalla mig Mikael så vet vi vem vi pratar med. (30 min.)

Att Blomkvist inte tycker om smeknamnet Kalle framgår i exempel 10. Det vad personen tänker kan framgå i dialogen (jfr avsnitt 3.3).

Kalle används i boken och i filmen av olika människor, men förhållandet mellan dem som använder namnet och Mikael Blomkvist kan antas vara likadant. Kalle används av sådana människor som kanske inte tycker om Mikael Blomkvist, t.ex. av Wennerström som vill irritera honom. Namnet blir också använt av sådana människor som inte känner

honom, t.ex. Martin Vanger, som har hört att han kallas *Kalle* och inte vet att han inte tycker om smeknamnet *Kalle*.

Ett trevligare smeknamn som Mikael Blomkvist har är *Micke*. Smeknamnet Micke används av en gammal vän Robert Lindberg när han träffar Mikael (ex. 11). Det här stycket i vilket Lindberg och Blomkvist träffas av en slump i hamnen finns inte med i filmen. I boken kallar även Erika Berger honom *Micke* (ex. 12). Berger är delägare i tidskriften Millennium tillsammans med Blomkvist och Christer Malm.

(11) Hej *Micke*. Jag tyckte väl att det var något bekant över dig. (s. 22)

(12) Lägg av, *Micke*, som ansvarig utgivare måste du räkna med att få en och annan snyting. (s.62)

I filmen använder Erika Berger också namnet *Micke* (ex. 13). En annan människa som kallar honom Micke i filmen är hans systers dotter när hon svarar i hans telefon (ex. 14).

(13) *Micke*, vi kommer backa upp dig nu till hundra procent. (4 min.)

(14) Hallå, det är *Micke* Blomkvist. (10 min.)

De människor som kallar honom *Micke* är hans vänner och de närmaste människorna kring honom. Att någon kallar en annan människa vid smeknamn betyder som tidigt konstaterats att dessa människor är goda vänner med varandra. Filmerna har varit boken trogen, eftersom Erika Berger kallar honom *Micke* i båda medierna.

Författaren till boken beskriver Blomkvists ålder så att det är lätt för läsaren att räkna ut och veta hur gammal Blomkvist är (ex. 15). Det är lätt att räkna ut att Blomkvist är 43 år gammal nu. Lisbeth Salander säger också hans ålder direkt när hon berättar om honom för Dirch Frode (ex. 16).

(15) En gång *tjugo år tidigare*, då han var *tjugotre år gammal*.... (s.13)

- (16) Mikael Blomkvist är född den 18 januari 1960 och är följaktligen *fyrtyotre* år. (s.52)

Mikael Blomkvists ålder sägs inte direkt i filmen. I filmen ser Blomkvist ut som en medelålders man, på samma sätt som i boken. I filmen litar regissören på att åskådaren kan se hur gammal Blomkvist är. I filmen behöver man inte berätta allt som berättas i boken för att det kan visas visuellt för åskådaren (jfr avsnitt 2.1).

I boken finns exempel på när Blomkvists kön dyker upp (ex. 17 och 18). I exempel 17 tillbringar han tid med sin dotter Pernilla, och berättaren har använt ordet *far* detta tillfälle. I boken (ex.18) blir han också kallad *unge man*, fast han själv konstaterar att han är inte en ung man.

- (17) *Far* och dotter tillbringade en timme i varandras sällskap i hennes rum på övervåningen. (s.78)
- (18) ”Hallå där, *unge man*. Kom hit.” Den befällande tonen var svår att missta sig på. Mikael såg sig omkring och drog slutsatsen att det var han själv som avsågs. (s.193)

Könet framgår när han blir presenterad som far (ex. 17) som bara en man kan bli kallad. Att han kallas för *unge man* (ex. 18) beror på Isabella Vanger. Isabella Vanger är en sjuttiofem år gammal kvinna. Vanger kan då kalla en trettio år yngre man för *unge man*.

Lisbeth Salander använder olika benämningar på Mikael Blomkvist. I exempel 19 tittar Salander på ett fotografi av honom. Först är det berättaren som säger hur fotot ser ut och efter det följer det som Salander tänker om det. I ex. 20 använder hon ordet *kille*, och hon associerar också till namnet *Kalle Blomkvist*, och är nära att använda det (ex. 21).

- (19) Han tittade in i kameran med ett ironiskt leende och en blick som förmodligen avsåg att vara charmig och pojkaktig. En ganska vacker *man*. På väg mot tre månader i fängelse. (s.107)
- (20) En märklig *kille*. (s.388)
- (21) *Kalle Blomkvist* – hon kom att tänka på öknamnet och undertryckte en impuls att säga det högt – såg plötsligt allvarlig ut. (s.328)

Man kan tänkas vara en naturlig och neutral benämning, som används i exempel 19. Salander använder ordet för att i det sammanhanget har hon inte ens träffat honom. Ordet *kille* kan tänkas vara en benämning yngre människor använder, och det är naturligt att tänka sig att Salander använder ordet *kille* eftersom hon själv är ung. Salander vet att Blomkvist inte tycker om smeknamnet *Kalle Blomkvist*, och tänker använda det när hon träffar honom för första gången när Blomkvist kommer in i hennes lägenhet. Salander kan också använda namnet *Kalle Blomkvist* när han är arg mot honom och vill visa det genom att kalla honom *Kalle Blomkvist*. Salander kan konstateras vara arg eftersom Blomkvist har rusat in i hennes lägenhet, och genom att använda öknamnet visar hon att hon inte tycker om att han har kommit in hos henne.

I filmen nämns inte hans kön. I filmen litar man på att åskådaren visuellt kan se att det är fråga om en man, och ingen behöver säga det.

4.1.2 Klädsel och utseende

I boken berättas det inte så noggrant om Mikael Blomkvists utseende. Personens utseende och kläder kan berätta om karaktären (jfr avsnitt 3.3). Läsaren får själv använda fantasin för att föreställa sig hur Blomkvist ser ut. Ett ställe där Blomkvists utseende blir beskrivet är när Lisbeth Salander beskriver honom när hon tittar på ett fotografi av Mikael Blomkvist (ex. 22). I litteraturen behöver man inte noggrant berätta alla detaljer om personens utseende (jfr avsnitt 3.4).

- (22) *Den mörkblonda luggen föll lite vårdslöst över pannan, som om en vindpust hade dragit förbi just innan fotografen knäppte eller som om (vilket var mera troligt) fotografen Christer Malm hade stylat honom. Han tittade in i kameran med ett ironiskt leende och en blick som förmodligen avsåg att vara charmig och pojkaktig. En ganska vacker man. På väg mot tre månader i fängelse. "Hej Kalle Blomkvist", sa hon högt för sig själv. "Du är rätt kaxig, va?" (s.107)*

I boken berättas det inte noggrant hur han ser ut, och författaren ger möjlighet för läsaren att själv föreställa sig hur han ser ut. Beskrivningen ges ur Lisbeth Salanders synvinkel, och inte av en berättare. Därför kan den inte konstateras vara en trovärdig

definition (jfr avsnitt 3.3). Att Salander tycker att Blomkvist är kaxig är bara hennes åsikt.

I filmen finns det inte en berättare som berättar om personernas utseende, utan det visas visuellt hur personerna ser ut (jfr avsnitt 3.4). Filmen ger rikligt med visuell och audiell information om personer (jfr avsnitt 3.2).

Eftersom Blomkvists utseende inte beskrivs så noggrant i boken, har det inte funnits så mycket begränsningar om hur skådespelaren borde se ut. Det finns ingenting speciellt i hans utseende, och det kan vara en orsak till varför hans utseende inte har beskrivits mera i boken. Det kan också vara en fördel att inte behöva definiera alla detaljer i litteraturen (jfr avsnitt 3.2).

I boken berättas det mera om hans kläder. Han har kommit från Stockholm till Hedestad i fel kläder. Det berättas mycket om hur han har tagit med sig olämpliga kläder, eftersom det är kallare på Hedebyön än i Stockholm. Det att han har olämpliga kläder framgår genast när han reser till Hedebyön för första gången (ex. 23–24).

(23) Mikael insåg omedelbart att han hade *fel kläder* för ett norrländskt vinterväder, men Dirch Frode visste hur han såg ut, fångade godmodigt upp honom på perrongen och ledde honom raskt till värmen i en Mercedes. (s. 80)

(24) Han hade fortfarande *olämpliga, tunna promenadskor*. (s.133)

I exempel 23 och 24 berättas det att han har på sig olämpliga kläder. Man kan anta att han inte har rest mycket till kallare platser och alltså inte vet att man behöver varmare kläder på sig när man reser norrut. I filmen syns det också att han fryser när han sitter i bilen med Dirch Frode och värmer upp sig framför spisen hos Henrik Vanger (11 min.).

I filmen har Blomkvist samma kläder under rättegången i Stockholm (2 min.) och när han reser till Hedestad (11 min.). Mikael Blomkvist har på sig vardagliga kläder: jeans, en svart läderjacka, en krage skjorta vid båda scentillfällena. Han är van vid jeans och skjorta, och har inte klätt sig i kostym ens under rättegången.

I filmen syns det klart att han fryser i sin stuga i läderjacka, tröja och en vanlig skjorta under ylletröjan. Han tar inte av sig läderjackan genast fast han är inomhus (25 min.). När Mikael gör en promenad med Henrik har han fortfarande samma kläder, men har åtminstone en halsduk nu. Han har också olämpliga skor (29 min.). Det berättas ingenting om hans kläder och att han fryser, men man kan se det när man tittar på filmen.

Blomkvist får råd om hur han borde klä sig, och förstår att han behöver köpa varmare kläder (ex. 25–26).

- (25) Mikael stod i *jeans* och en tunn *skinnjacka*. ”Om du ska bo häruppe måste du lära dig att klä dig bättre vid den här tiden på året.” (s.134)
- (26) ”Får jag föreslå att du byter till *stövlar och tjocka sockor*. Det finns i skåpet ute i farstun.” Mikael gjorde som han blivit uppmanad och beslutade att redan under morgondagen göra en shoppingrunda för att *skaffa långkalsonger och rejäla vinterskor*. (s.135)

I ex. 25 och 26 får han råd av Henrik Vanger som har bott länge i Hedestad om hurdana kläder han borde använda så att det inte blir kallt.

I boken berättas det också om vad han köper och hur han blir van vid det kalla vädret så att han förstår att klä på sig varma kläder (ex. 27–29).

- (27) Han satte på *raggsockorna och stövlarna* igen och drog en extra *tröja* över huvudet. (s.143)
- (28) Han köpte *kraftiga vinterkängor, två par långkalsonger, några varma flanellskjortor, en rejäl halvlång vinterjacka, en varm mössa och fodrade handskar*. (s.145)
- (29) Strax före midnatt satte han på sig *varma kläder och de nyinköpta skorna* och gick en promenad över bron. (s.148)

Blomkvists nya vinterkläder presenteras klart i boken, som exemplen visar. I filmen berättas det inte att han skall köpa varmare kläder, men det syns i filmen att Mikael har skaffat varmare kläder; en varm vinterjacka, skor och en varm ylletröja (22 min.). Dessa

kläder syns inte i början av filmen, och åskådaren kan få en uppfattning om att han har skaffat kläder när han har flyttat till Hedebyön.

Läsaren och åskådaren kan få en uppfattning om att Blomkvist inte är van vid kallt vädret och är stadsbo. Det verkar som om han inte har rest mycket norrut i Sverige, åtminstone inte vintertid, och kanske även blir överraskad av vädret. I det här fallet berättar kläder också någonting om karaktären.

I boken berättas det om att han joggar ivrigt på Hedebyön. Det framgår också via hans kläder (ex. 30–31).

(30) Mikael bytte om till *träningsoverall* och gjorde en terränggrunda... (s.366)

(31) Han satte resolut på sig *joggingkläder*... (s.347)

Man behöver inte berätta noggrannare om hurdana kläder han har på sig för man kan konstatera att läsaren kan föreställa sig i hurdana kläder Blomkvist gör sina joggingrundor. I filmen visas det också när han joggar och han har ordentliga joggingkläder och handskar på sig.

I exempel 32–34 framgår det att han klär sig i ganska vanliga kläder. Han använder jeans och t-tröjor.

(32) Hans ansikte såg förfärligt ut, med utmatat blod som börjat levra sig. Den vänstra sidan av hans *vita t-tröja* var genomdränkt av blod. (s.408)

(33) Han gick in i sovrummet, satte på sig rena *blåjeans och en ny t-tröja*... (s.408)

(34) Mikael ställde sig på ostadiga ben och lyckades dra på sig *kalsonger och jeans*. Han klev i sina *sneakers*. (s.449)

I boken använder han ofta jeans och vanliga skjortor. Det framgår också i filmen att han använder jeans. Han har nästan hela tiden jeans på sig. Han använder mycket likadana

kläder. Han har skjortor som ser likadana ut men i olika färger t.ex. vit färg. Han använder mycket långärmade skjortor som har knappar på framsidan av skjortan.

I boken berättas om (ex. 35–36) att han också kan klä på sig lite finare kläder.

(35) Hon insisterade på att Mikael skulle ha slips och kavaj. Han satte på sig *svarta byxor, grå skjorta och en mörk slips och tog en grå uddakavaj.* (s.210–211)

(36) Han hade *en skjorta med uppvikt krage.* (s.459)

I exempel 35 insisterar Erika Berger på att han borde klä sig i fina kläder. Detta avsnitt berättar om att han tycker om att använda bekväma kläder, som jeans och skjorta, och inte vill klä sig i slips och kavaj. Det finns också ett annat ställe där det framgår att fast han är en man i medelåldern får han råd av andra människor om i hurdana kläder han borde klä sig. I ex. 26 får han råd av Henrik Vanger som har bott länge i Hedestad om hurdana kläder han borde använda så att det inte blir kallt.

Blomkvist verkar vara en person som trivs i sina vardagliga kläder, och om han behöver klä sig på litet annat sätt får han råd av andra människor. Han förändrar enkelt sina kläder i filmen genom att ta av sig tröjan. Under tröjan kan han ha en skjorta med uppvikt krage, eller en vanlig skjorta.

I filmen syns han inte använda slips, men i slutet av filmen syns han använda kavaj. (2 h 3 min.) I filmen har den kombinerats med en vit krage skjorta och jeans. Fast skjorta och jeans är sådana klädesplagg som han har använt mycket i filmen, är han mera uppklädd med kavajen.

Att Mikael Blomkvist använder mycket bekväma och vanliga kläder kan berätta att han inte bryr sig om sitt utseende. Han behöver inte klä sig i finare kläder, därför att det inte är viktigt för honom. Att han i boken får råd av andra människor berättar också om samma sak. Han tänker inte så mycket på hurdana kläder han har på sig, utan tänker bara på att kläderna är bekväma. I boken berättas det också mycket om att han inte kan

klä på sig ordentligt i det kalla vädret. Man kan få en uppfattning om att han är en stadsbo och inte vet hurdana kläder han borde ha på sig. I filmen syns det att han har samma klädesplagg på sig vid många tillfällen. Regissören kan ha tänkt att man som åskådare inte märker hurdana kläder han har på sig. Intrigen är ju den viktigaste saken, och åskådaren bör inte ens lägga märke till hans kläder.

4.1.3 Vanor och ovanor

Mikael Blomkvists vanor och ovanor beskrivs i boken och åskådaren kan se dessa i filmen. Hurdan människa Blomkvist egentligen är får man veta genom hur han betar sig och vad han gör (jfr avsnitt 3.2). I detta avsnitt behandlar jag Blomkvists vanor och ovanor närmare.

Blomkvist tycker inte om att köra bil vilket framgår både i boken och i filmen (ex. 37)

- (37) Mikael hade *körkort* med hade aldrig brytt sig om att *skaffa någon bil*. (s.80)

I filmen frågar han om Lisbeth Salander vill köra bilen. Blomkvist säger att han inte har kört bil efter att han har skilt sig (1 h 14 min.). Efter att han bara börjar köra uppmärksammas det inte mera senare. Läsaren av boken och åskådaren av filmen kan fundera över varför Blomkvist inte vill köra bilen. Har det hänt någonting när han har kört bil? Han bor i Stockholm, och där behöver man kanske inte bil, eftersom det finns andra möjligheter att röra sig i staden.

Blomkvist tycker om att springa, och det framgår i boken (ex. 38). I exemplet berättas det om hur han börjar jogga igen efter en paus. Han har kanske haft så mycket att tänka på när Wennerströmaffären startade att han inte har haft tid eller vilja att göra det.

- (38) Han hade tränat regelbundet sedan han låg i lumpen, både på gym och genom att *springa* längs Söder Mälarstrand, men hade helt kommit av sig då problemen med Hans-Erik Wennerström börjat.... Det var dags att börja *igen*. Han satte resolut på sig joggingkläder och gjorde en loj löprunda längs vägen ut till Gottfrieds stuga, vek av upp mot Befästningen och gjorde en tuffare terränggrunda. (s.347)

I filmen syns han också jogga i skogen. Han springer i filmen (1h 31 min.) när han blir skjuten och när han springer till stugan (35 min.). Man kan säga att tränandet och att löpa är hans hobby, och han beslutar sig för att börja jogga igen.

Blomkvist tycker om att dricka kaffe som framgår i boken. Det finns flera ställen där han dricker kaffe, t.ex. exempel 39–40. Han besöker kafeterian i Hedestad ofta och kokar själv kaffe mycket ofta.

- (39) Till sist hittade Mikael Stadshotellets terrass, som faktiskt var öppen och där han kunde *beställa kaffe* och en smörgås och sätta sig med kvällstidningarna. (s.347)
- (40) Den här gången stannade han till vid *Susannes Brokafé*. Kvinnan bakom disken var Susanne och presenterade sig med förklaringen att han nog skulle bli en regelbunden kund på fiket framöver. (s.143)

Kaffe drickandet framgår också i filmen. Blomkvist dricker kaffe i filmen när han besöker andra människor, t.ex. när hon träffar Lisbeth Salander för första gången (1h 10 min.). I filmen (1h 27 min.) dricker han kaffe också när han är ensam och funderar över vad som hände med Harriet. Men någon motsvarighet till att han besöker en kafeteria i boken finns inte i filmen. Både i filmen och i boken dricker också andra människor mycket kaffe.

I boken framgår det hur han vill ha en cigarett och börja röka igen. (ex. 41)

- (41) Slutligen köpte han ett paket cigaretter; han hade *slutat röka tio år tidigare*, men fick stundom återfall och *kände plötsligt ett sug efter nikotin*. (s.145)

I boken nämns det också hur han beslutar sluta röka (ex. 42). Detta beslut gör han samtidigt när han beslutar att börja springa igen. Han beslutar alltså att börja ta hand om sig bättre än vad han har gjort på sistone.

- (42) Han återvände till Hedebyön vid fyra på eftermiddagen och fattade ytterligare ett beslut – *att sluta röka*. (s.347)

I filmen kan åskådaren inte se honom röka alls. Det är intressant för man kan tänka att han har rökt när han har stressat i sitt tidigare liv. Även om Blomkvist beslutar att sluta röka i boken, framgår det att det inte är så lätt att sluta, för han får en cigarett från Salander (s.370). Han får ofta en cigarett av Salander för att han inte har ett eget paket då han har beslutat sig att sluta röka.

Blomkvist brukar också läsa böcker, som framgår på några ställen i boken (ex. 43–44). Han läser kriminalromaner. I filmen läser han inte böcker.

- (43) Han stannade till vid biblioteket och skaffade sig lånekort och plockade åt sig två *kriminalromaner* av Elizabeth George. (s.145)
- (44) Han satte sig istället i kökssoffan och öppnade en *deckare* av Sue Grafton. (s.255)

I boken finns det alltså mera detaljer om vad Blomkvist tycker om att göra. Alla dessa detaljer finns inte med i filmen, vilket kan bero på att det inte finns rum att ta allt med i filmen (jfr avsnitt 2.1). Små detaljer kan ge en bättre bild av en människa, även om dessa detaljer känns onödiga att ha i filmen.

4.1.4 Social situation

Det sociala är viktigt för människan, eftersom människor behöver både andra människor och arbete för att leva ett liv som man kan vara nöjd med. I detta avsnitt beskriver jag Blomkvists familjeliv och relationer och arbetsliv.

I exempel 45 berättar Salander om Blomkvist för advokaten Dirch Frode. Salander har tagit reda på information om Blomkvist och berättar om hur Blomkvist trivs med kvinnor.

- (45) ”Jag menade att alla människor har saker de anser vara privata och som de inte precis skyltar med. Blomkvist *går tydligen hem hos kvinnor*. Han har haft flera kärlekshistorier och väldigt många tillfälliga förbindelser. Kort sagt – han har ett rikt sexliv. En person är dock sedan många år återkommande i hans liv och det är ett rätt ovanligt förhållande.”

”På vilket sätt?”

”Han har en sexuell relation med Erika Berger, chefredaktör på Millennium;.... . Berger och Blomkvist har känt varandra sedan journalisthögskolan och haft ett förhållande av och till sedan dess.” ....

”Så är hon med andra ord otrogen.”

”Nej. Beckman känner till deras relation. Det är ett ménage à trois som tydligen accepteras av alla berörda parter. Ibland sover hon hos Blomkvist och ibland hos sin man. Riktigt hur det fungerar vet jag inte, men det var troligen en bidragande orsak till att Blomkvists äktenskap med Abrahamsson sprack.” (s. 58–59)

I boken framgår det att Blomkvist har förhållanden med kvinnor och att hon har varit gift. Kvinnor verkar tycka mycket om Blomkvist. Erika Berger övernattar hos Blomkvist, och även hennes man vet om det.

I exempel 46 funderar Blomkvist över relationen till Berger.

- (46) Tjugo år, tänkte han. Så länge hade han och Erika haft ett förhållande. Vad honom anbelangade skulle de fortsätta att ha sex med varandra i tjugo år till. Minst. De hade aldrig på allvar försökt dölja sin relation, även när den hade gett upphov till omåttligt knepiga situationer när det gällde deras relationer till andra. Han visste att det pratades om dem i bekantskapskretsen och att folk undrade vad för sorts förhållande de egentligen hade; både han och Erika gav gåtfulla svar och ignorerade kommentarerna. (s.64)

I filmen har Berger och Blomkvist inte en relation med varandra. Åskådaren kan eventuellt se indirekt (jfr avsnitt 3.3) att de har någonting på gång och att de kanske har ett förhållande när de diskuterar på gatan (5 min.). Också Cecilia Vanger och Blomkvist har en relation med varandra i boken. Inte heller den relationen syns i filmen. I filmen (47 min.) vill Cecilia Vanger vara med Blomkvist. Åskådaren kan få en uppfattning att de är kvinnorna som tycker om Blomkvists sällskap, och inte Blomkvist som tycker om kvinnor.

Även om Blomkvist är en man som tycker om kvinnor, är det Salander som tar initiativet både i boken och i filmen. Salander kom till Blomkvists säng en natt (s.390). I filmen (1h 23 min.) finns samma händelse. Salander är den enda kvinnan som Blomkvist har i filmen.

Allting som står i boken kan inte tas med i filmen t.ex. därför att romanen är i genomsnitt tre gånger längre än filmen (jfr avsnitt 2.1). Det kan vara en orsak till att alla Blomkvists förhållanden med kvinnor inte har tagits med i filmen. En orsak till att hans kvinnoförhållanden inte har tagits med är att man vill presentera honom som en man åskådaren tycker om. Det kan förhålla sig så att om alla hans kvinnoförhållanden hade varit med i filmen kan det bli för mycket sex för en kriminalroman. Åskådaren kanske inte tycker om Blomkvist och kan inte identifiera sig med honom om han hade framställts som i boken.

Blomkvist har också en dotter Pernilla, som nämns i boken (ex. 47). Hans dotter knäcker koden som finns i Harriet Vangers dagbok.

- (47) Mikael Blomkvist tillbringade Kalle Anka-timmen på julafton med att besöka sin *dotter Pernilla* hos sin förra fru Monica och hennes nye man i villan i Sollentuna. (s.78)

I filmen nämns eller syns Pernilla inte alls. Pernilla kan konstateras vara viktig i boken, eftersom det är hon som knäcker koden i Harriet Vangers dagbok. Blomkvists dotter är religiös, precis som Harriet Vanger, och hon upptäcker att koden är från Bibeln. I filmen är det Lisbeth Salander som knäcker koden. Blomkvists dotter påminner om Harriet Vanger, och det kan vara därför som Blomkvist vill få veta vad som hände Harriet Vanger.

Blomkvist har en syster Annika som är advokat (ex. 48) I filmen besöker Blomkvist sin syster på julafton.

- (48) Följaktligen knackade han istället på *hos sin syster Annika Blomkvist*, gift Giannini, där hennes italiensktättade män, två barn och en pluton från hennes mans släkt just höll på att skära upp julskinkan. (s.79)

Jag konstaterar att genom filmen kan man få en annan bild av Mikael Blomkvist eftersom det inte visas att han har en dotter. Även om alla hans kvinnoförhållanden inte syns i filmen kan åskådaren få en uppfattning om att han trivs utmärkt med kvinnor. Om

dottern hade visats i filmen hade åskådaren fått veta att han en gång har haft en familj och inte alltid varit enbart en kvinnoman.

I boken blir Blomkvist dömd till fängelse och är tvungen att betala böter. (ex. 49).

(49) ”*Tre månaders fängelse och 150 000 kr i skadestånd.*” (s.16)

I filmen framgår det också att han får tre månaders fängelsestraff och måste betala 150 000 i skadestånd till Wennerström (3 min.). Domen påverkar hela livet, och han kan inte fortsätta på jobbet. I boken är det Blomkvist själv som inte vill fortsätta jobba (ex. 50), men i filmen är det Janne Dahlman, en av arbetarna i Millennium, som säger att Blomkvist borde ta ledigt från jobbet (ex. 51).

(50) ”Domen innebär att jag har fått ett medialt nackskott. *Jag kan inte stanna kvar* som ansvarig utgivare för *Millennium*. Det handlar om tidningens trovärdighet.” (s.63)

(51) Inte för att jag vill spela djävulens advokat, *men vore det kanske en bra idé om Mikael tog ledigt från Millennium ett litet tag*. Tills det värsta har blåst över. (4min.)

I filmen (4 min.) syns det att Mikael inte är glad när han hör att han inte kan stanna, men att han i alla fall förstår att han inte kan fortsätta. I filmen (21 min.) är det Blomkvist själv som lämnar pressmeddelandet att han avgår från jobbet.

Blomkvist är först inte intresserad av att resa till Hedestad, men gör det i alla fall. En orsak till att han i alla fall tog emot jobbet var att Henrik Vanger betalade honom rundligt vilket framgår i boken (ex. 52). I filmen (ex. 53) sägs det bara att han får bra betalt om han försöker lösa gåtan, men summan sägs inte direkt.

(52) ”Jag vill köpa ett år av ditt liv. Ett jobb. Lönen är bättre än något annat erbjudande du någonsin kommer att få. Jag betalar *200 000 kronor i månaden, alltså 2,4 miljoner kronor* till dig om du accepterar och stannar hela året... Jag vet att chansen att du skulle lyckas är minimal, men om du mot all förmodan skulle lösa gåtan så erbjuder jag en bonus – dubbel

ersättning, alltså 4,8 miljoner kronor. Låt oss vara generösa och avrunda till 5 miljoner. (s.121).

(53) Jag kommer att betala dig *ett ansevärt arvode*. (21 min.).

Salander har gjort en personundersökning om Blomkvist och vet allt om Blomkvists ekonomiska situation. Salander berättar för Dirch Frode om Blomkvists ekonomi (ex. 54–55) I boken (s.55–56) berättas det även mer om hans tillgångar. Pengar är en viktig orsak till jobbet åt Henrik Vanger, eftersom att Blomkvist är tvungen att betala 150 000 kronor i skadestånd och Blomkvist behöver pengar för det.

(54) ”Han är inte rik men svälter inte... Han har drygt 250 000 kronor på banken, placerat i dels pensionssparande, dels fondsparande. Han har ett konto på så där 100 000 kr som han använder som handkassa till löpande utgifter, resor och sådant. Han äger en bostadsrätt som är färdigbetald – 65 kvadrar på Bellmansgatan – och han har inga lån eller skulder.” (s.54)

(55) ”Han måste betala 150 000 i skadestånd och dessutom advokatarvoden och annat”, konstaterade Frode. ”Låt oss gissa att slutsumman blir ganska hög, och dessutom förlorar han inkomster då han ska avtjäna fängelsestraffet.” ”Det betyder att han kommer att bli ganska renrakad”, noterade Salander” (s.55)

I filmen berättas det inte om hans ekonomiska situation. Åskådaren kan indirekt (jfr avsnitt 3.3) förstå att han behöver pengar för att betala böter, och är en orsak till att han tog emot jobbet från Vanger

Den sociala situationen är alltså olik i filmen och i boken. Läsaren kan få en bättre och trevligare bild av Blomkvist när han inte trivs med kvinnor och är inte en dålig pappa. Blomkvist i scenen kan vara får åskådaren trevligare än för läsaren av boken. Det också sägs att producentens uppfattning om publikens förväntningar tvingar producenten att förändra karaktären (jfr avsnitt 2.2). Det kan hända att producenten vill erbjuda ”bättre” Blomkvist till publiken.

4.1.5 Psykiska egenskaper och tillstånd

I detta avsnitt kommer jag att studera psykiska egenskaper som vilja och karaktär, kognition och intelligens och känslor, sinnesstämning och lynne. I vilja och karaktär ingår mod och moral.

Känslor, tankar och planer kan inte visas i filmen (jfr avsnitt 3.2), för detta sägs inte högt. Ibland kan det vara svårt att veta vad personer egentligen känner. När man läser boken, får man veta känslor hos olika människor explicit för att det berättas direkt. I litteraturen kan berättaren vara med t.ex. i personens tankevärld (jfr avsnitt 2.3). Personens ansiktsuttryck, röst och rörelse har varit viktiga när jag har studerat känslor som framgår i filmen.

Mikael Blomkvist är en person som tycker att man måste vara ärlig och han har bra moral. Han presenterar sig som en man som är moralens väktare, och det framkommer i boken. Han blir även inbjuden till ett TV-program för att kommentera olika saker (ex. 56–57). Hans åsikt framgår klart i boken (ex. 58). Även i filmen framgår det att Blomkvist är en moralens väktare (ex. 59)

- (56) ”Det är så att säga hans förtroendekapital. Hans image är att uppträda som *en stöddig moralens väktare* gentemot företagsvärlden och han blir rätt ofta inbjuden att kommentera olika saker i TV.” (s.55)
- (57) Rollen som samhällskritiker hade visserligen gett Mikael status och förvandlat honom till obekväm gäst i TV-soffor – det var han som inbjöds att kommentera då någon direktör ertappades med fallskärm i miljardklassen - men det hade också skänkt honom en trogen skara bittra fiender. (s.68)
- (58) Mikael förakt för ekonomireportrar berodde på något i hans eget tycke så *enfaldigt som moral*. Ekvationen var i hans ögon enkel. En bankdirektör som slarvar bort hundra miljoner i huvudlösa spekulationer ska inte få behålla sitt jobb. (s.67)
- (59) Svenskarna har alltid haft delade meningar om Mikael Blomkvist. Hans anhängare hävdar att utgör *den sista bastionen för den idealistiska*

journalistiken. Men nu kan Mikael Blomkvists långa karriär som journalistisk vakthund vara över. (3 min.)

Det verkar vara osannolikt att han skulle han publicera någonting som är inte sant och som skulle förstöra hans namn och rykte. I boken diskuterar Salander om Blomkvist med Frode och Armanskij, och säger också att hela Wennerströmaffären känns helt *out of character* för Blomkvist (s.55–56).

Exempel 57 och 58 är bra exempel på hur det berättas att Blomkvist är moralens väktare. Texttypen är i det här fallet berättande och inte beskrivande. I filmen (ex. 59) kan man säga att det finns en voice-over berättare i början av filmen. Berättaren var en reporter som berättare bakgrund för varför blev Blomkvist dömd till fängelse (jfr avsnitt 2.3).

I boken bestämmer han sig själv för att lämna jobbet i Millennium (s.63). I filmen syns hans känslor när han blir tvungen att lämna jobbet på Millennium. Han är arg på sina arbetskompisar för att bara Janne talar sanning om att Mikael är en belastning för tidningen (5 min.).

Att Blomkvist inte vill resa till Hedestad framgår klart i boken. Exempel 60 visar Blomkvists känslor gentemot resan till Hedestad men han gör det i alla fall för att han är intresserad av vad jobbet handlar om. Orsaken till att han reser till Hedestad kan vara att han kanske vill ha någonting helt annat att tänka på. Dessutom behöver han pengar.

- (60) Mikael såg sig omkring och undrade vilken galen impuls han hade tillfredsställt genom att acceptera advokat Frodes inbjudan. Han bestämde sig för att om möjligt återvända till Stockholm redan samma kväll. (s.82)

Även om han redan har tagit emot jobbet, ångrar han sig fortfarande när han redan är i Hedestad (ex. 61).

- (61) Helt plötsligt kände Mikael *ett djupt missmod*. Han kunde inte för sitt liv begripa hur han hade kunnat låta sig övertalas av Henrik Vanger att åta sig det befängda uppdraget. Erika hade helt rätt i att det var fullständigt slöseri med tid. (s.148).

I filmen framgår det att han bara vill veta vad Henrik Vanger vill och efter det genast resa tillbaka hem (12 min.).

Erika Berger är en viktig person för Mikael Blomkvist. De trivs med varandra. Det innebär samtidigt att Blomkvist har känslor för Berger. Jag kan tänka mig att om man bryr sig mycket om en annan människa, har man också starka känslor för den människan. Blomkvist är glad för att Berger kom nu och besöker honom i Hedestad (ex. 62) och känner hat när han fattar att Berger inte har berättat allt till honom (ex. 63).

(62) Livet kändes plötsligt oändligt mycket ljusare för Mikael. (s.201)

(63) Mikael Blomkvist *kokade av ilska*. Men han hade aldrig lyckats vara arg på Erika någon längre stund. (s.210)

Hans dotter Pernilla orsakar känslor i honom. Han vill vara en bra pappa men verkar inte vara helt säker på hur han borde bete sig för att vara en bra fader. Han säger att han älskar sin dotter (s.310). Samtidigt är han rädd för att han ska förstöra hennes liv och vill att dottern gör vad hon själv vill med sitt liv (s.312). Harriet Vanger och Mikael's dotter liknar varandra, och Blomkvist blir uppskrämd av det (s.311). Han har inte ofta kontakt med sin dotter och har dåligt samvete på grund av det (ex. 64).

(64) Han hade inte talat med sin dotter sedan dess och kände ett styng av dåligt samvete. Han var *ingen bra pappa*. (s.560)

I filmen visas alltså varken Blomkvists dotter eller kvinnoförhållanden (jfr avsnitt 4.1.4), och därför finns inte heller känslor som dessa orsakar i boken med i filmen.

En annan sak som orsakar känslor hos Blomkvist är undersökningen av Harriet Vangers försvinnande. Det kan bero på att Blomkvist inte ens själv tänkt sig att han skulle få fram någonting nytt om Harriet Vangers försvinnande, men det gör han (ex. 65–66).

(65) Först när det försvann i kurvan sjönk betydelsen av hennes avskedskommentar in i hans medvetande och *en isande känsla fyllde bröstet*. (s.312–313)

- (66) Hans *händer darrade* nästan då han tog ned Harriets bibel från hyllan. (s.313)

Också i filmen orsakar utredningen känslor hos Blomkvist. Han blir intresserad av att foto han ser av Harriet Vanger. Han vet att han har hittat någonting. Det syns hur han börjar studera fotona rurigare (43 min.). På samma sätt börjar han röra sig snabbare när han får reda på anteckningarna i Harriets dagbok var från Bibeln, börjar han röra sig snabbare (1h 6 min.). Även när han besöker en kvinna som en bild som är viktig för undersökning, vill hon inte lyssna på vad kvinnan berättar utan vill se fotona genast (57 min.). När han studerar fotona, har han bråttom, vilket berättar om att han snabbt vill få veta mera.

I boken är Blomkvist arg på Dirch Frode och Henrik Vanger (s.319) som vill att Salander skulle göra en personundersökning på Blomkvist. Blomkvist är i boken arg också på Salander, som bara har gjort sitt jobb. I filmen är Blomkvist arg på Lisbeth Salander som illegalt har hackat in sig i hans dator. Samtidigt är han glad över att han har fått ett nytt spår (1h 9min.). I filmen hackar Salander fortfarande Blomkvists dator, även om arbetsuppgiften är över, och detta leder till att Blomkvist är arg på Salander. I boken slutar Salander hacka sig in i hans dator när arbetsuppgiften är över.

När de får fram mera i utredningen, börjar Blomkvist bli hotad. Han känner sig hotad när en katt hittas död och när han blir skjuten i skogen (ex. 67–68).

- (67) Mikael fick ingen rätsida på historien, men incidenten med katten hade skapat *en känsla av överhängande hot* och av att han började få ont om tid. (s.397)
- (68) Han var så *arg* att han nästan skakade. (s.408)

Blomkvist fruktar för sitt liv när någon skjuter på honom (1h 32 min.). När Blomkvist är i källaren och är nära att dö är han också rädd för det (1 h 47 min.). När Salander friger Blomkvist, är Blomkvist chockad (ex. 69). Han inser att han är i chock efter att han blivit fritagen och han nu bättre kan beskriva sina känslor (ex. 70).

- (69) Mikael insåg att han befann sig i *chocktillstånd*. Lisbeth hade tagit kommandot och han lydde viljelöst hennes order. (s.450)
- (70) ”Jag tror att jag fortfarande *befinner mig i chock*”, sa han. ”Jag var hjälplös. I flera timmar var jag övertygad om att jag skulle dö. Jag kände *dödsångest* och kunde inte göra någonting alls. (s.459)

I filmen (1h 47 min.) har man använt intern fokalisering när det visades att Blomkvist var fångad i källaren. I intern fokalisering motsvarar det som åskådaren ser och hör rollfigurens sinne av syn och hörsel. Då kan Blomkvists känslor öppnas bättre för åskådaren (jfr avsnitt 2.3).

I filmen berättar Blomkvist inte direkt sina känslor till någon, utan man kan bara se att han var rädd för sitt liv. Presentationen av känslor var då alltså indirekt. Karaktärsdrag nämndes inte direkt utan de visas på olika sätt (jfr avsnitt 3.3). Berättaren i boken berättar för läsaren av boken om Blomkvists känslor (jfr avsnitt 2.3).

4.1.6 Sammanfattning

I min undersökning har jag studerat olika kategorier och egenskaper hos Mikael Blomkvist. I boken framgår dessa egenskaper för det mesta genom berättaren. I filmen kan man se egenskaper ofta visuellt, t.ex. kategorier namn, ålder och kön och klädsel och utseende och vanor och ovanor.

Kategorin namn, ålder och kön liknar varandra både i boken och i filmen. Blomkvist har samma smeknamn, *Kalle* och *Micke*, både i boken och i filmen. Hans ålder och kön och hela namnet framgår också i båda.

Analysen i fråga om klädsel och utseende framgår inte så klart i boken. I boken beskrivs inte hans utseende nästan alls. Det är bara Lisbeth Salander som beskriver hans utseende, men den kan inte helt konstateras som trovärdig bild av Blomkvist utseende, eftersom den presenterar bara hennes åsikt om honom. I filmen kan man se direkt hur han ser ut och hurdana kläder han har på sig. Han brukar ha vardagliga kläder. Om kläder berättas det om att han är tvungen att skaffa sig vinterkläder eftersom det är kallt

i Hedestad. I filmen kan man också se att först har han en tunn skinnjacka på sig och senare har han en ordentlig vinterjacka.

Vanor och ovanor berättar mera om Blomkvist som person. I boken berättas om hur han beslutar sig för att leva hälsosammare och börja löpa och sluta röka. Även om han inte hade rökt på sistone, röker han ibland och vill sluta det. I alla fall röker han ibland vilket kan bero på att Lisbeth Salander röker när de är tillsammans. I filmen ser man honom löpa, men i filmen röker han inte alls. Både i boken och i filmen dricker han mycket kaffe och det berättas också om att han inte tycker om att köra bil.

Kategorin "social situation" berättar om Blomkvists arbetsliv och familjrelationer. Han har en dotter i boken, men inte i filmen. Han har ett jobb för en tidning och är tvungen att lämna jobbet både i boken och i filmen. Det berättas noggrant om Blomkvists ekonomi i boken men det är inte en viktig sak i filmen.

I kategorin psykiska egenskaper ingår bl. a vilja och karaktär och känslor. I boken beskrivs klart att Blomkvist är en moralens väktare, och det nämns redan i början av filmen också. Det är lätt att lyfta fram känslor i boken, eftersom känslor beskrivs där. I filmen visas känslor indirekt (jfr avsnitt 3.3) och är därför svårare att analysera. Undersökningen av Harriet Vangers försvinnande orsakar känslor hos Blomkvist, som kan bero på att han inte ens själv tänkte att han kunde hitta någonting. Han fruktar för sitt liv både i boken och i filmen, när han blir hotad då han är nära att få fram sanningen. I boken orsakas känslor av andra människor t ex. hans dotter. I filmen finns inte hans dotter eller olika kvinnoförhållanden med, och därför kan motsvarande känslor inte finnas med i filmen.

Grunden till min undersökning är boken, eftersom den är det ursprungliga verket. Boken är oftast längre än filmen. I filmen skickar Salander e-post till Blomkvist, och det framgår inte i boken. I boken är det Blomkvist dotter som får fram att de är bibelavsnitt i Harriets dagbok och inte telefonnummer. Eftersom Blomkvists dotter inte finns i filmen, är det Salander som löser koder i Harriets dagbok. I min analys finns det ingenting annat som finns i filmen men inte i boken som jag konstaterar är väsentlig.

Det kan bero på att boken är så lång, att det är omöjligt att ta med alla detaljer med i filmen (jfr avsnitt 2.1).

4.2 Karakterisering av Lisbeth Salander

Lisbeth Salander är den andra huvudpersonen i boken och i filmen *Män som hatar kvinnor*. Titeln på engelska har blivit översatt till *The Girl with the Dragon Tattoo*. Namnet refererar till Lisbeth Salander och hennes tatueringar. I det här fallet kan man säga att Salander är titelfigur i den engelskspråkiga boken och i filmen (jfr avsnitt 3.1).

En av Stieg Larssons inspiratörer bakom karaktären Lisbeth Salander var Therese Larsson som är hans brorsdotter. Gemensamt för Salander och Therese Larsson var envisheten, viljan att hjälpa andra och utseendet. Therese Larsson och Stieg Larsson var i tät kontakt med varandra när hon led av anorexi och depression. När Larsson skrev böckerna var Therese en rebellisk tonåring. Hon hade svart hår, var svartmålad och hade kängor på fötterna. (Lindqvist 2009.)

I detta kapitel behandlas olika karaktärsdrag hos Lisbeth Salander. I avsnitt 4.2.1 studerar jag namn, ålder och kön, i 4.2.2 klädsel och utseende, i 4.2.3 vanor och ovanor, i 4.2.4 social situation och i 4.2.5 psykiska egenskaper och tillstånd. Salander är en av de bästa hackrarna i Sverige. Hon är en annorlunda kvinna och är därför intressant att undersöka. Jag kommer att jämföra hur karakteriseringen av Lisbeth Salander skiljer sig i de två medierna.

4.2.1 Namn, ålder och kön

I boken nämns Lisbeth Salander för första gången när berättaren berättar hennes livs historia ur hennes arbetsgivares, Dragan Armanskijs, synvinkel (ex. 71).

(71) Han betraktade misstroget sin trettio två år yngre medarbetare *Lisbeth Salander...* (s.38)

Lisbeth Salander visas i filmen redan i början. Det framgår inte vem hon är när hon går i staden eller sitter på rättegången mot Mikael Blomkvist. (2 min.–3 min.) Salander tar också foton av Mikael Blomkvist och Erika Berger när de står på gatan. Det visas också när Salander laddar bilderna i datorn (5 min.–6 min.).

Första gången hennes namn nämns i filmen är när hennes arbetsgivare Dragan Armanskij berättar om henne för advokat Dirch Frode och varnar för att hon inte är en vanlig kvinna (ex. 72).

(72) *Lisbeth* är en.. vad ska kan man säga.. lite speciell flicka. (7 min.)

Först dyker bara hennes förnamn upp, men snart också efternamnet. Dirch Frode frågar om hon har egna åsikter om Mikael Blomkvist (ex. 73).

(73) Fröken *Salander*, finns det mera att tillfoga? (8 min.)

I filmen framgår det inte att Armanskij har berättat om efternamnet Salander för Dirch Frode, men han har antagligen gjort det för Frode kallar henne vid efternamn, och tilltalar henne därutöver med *fröken*.

Ett annat namn hon använder är användarnamnet *Wasp* i sin e-post (ex. 74). I boken blir hon också kallad för *Wasp* när hon träffar *Plague*, en datorexpert hon skickar e-post till (ex. 75).

(74) Hon skrev under med *Wasp* och skickade mejlet till adressen <Plague_xyz_666@hotmail.com>. (s.108)

(75) ”*Wasp*. Du hälsar bara på när du behöver något.” (s.114)

I filmen syns namnet *Wasp* när Salanders dator går sönder och hon söker hjälp av en vän som kan datorer. På skärmen står texten av vilken hennes namn framgår (ex. 76). Hennes namn *Wasp* nämns ytterligare ännu i filmen när datorexperten kallar henne för *Wasp* (ex. 77).

(76) Copy to *Wasp* backup. (24 min.)

(77) Plague calling *Wasp*. (37 min.)

Samtidigt framgår det också att vännen är *Plague* som också nämns i boken. *Wasp* kan konstateras vara det namn hon använder bara i datorvärlden (ex. 78).

(78) Med undantag för *Plague* och ett fåtal personer på nätet som i likhet med henne ägnade sig åt hackning på professionell nivå – och flertalet av dessa kände henne endast som *Wasp* och visste inte vem hon var eller var hon bodde – så var det bara *Kalle Blomkvist* som hade snubblat över hennes hemlighet. (s.388)

Med namnet *Wasp* vill hon skydda sin riktiga identitet. Hon vill inte använda sitt riktiga namn i datorvärlden för att jobbet hon gör som hacker är olagligt. I filmen (1h 5 min.) skickar hon e-post till Mikael Blomkvist med namnet *Wasp*. Även om hon vill skydda sin identitet, gör hon det kanske därför att hon är intresserad av gåtan Harriet Vanger. I boken skickar hon inte e-post till Blomkvist. I filmen berättas det inte högt att hon skickar e-post till Blomkvist utan det berättades illustrerat (jfr avsnitt 2.1).

Mikael Blomkvist kallar henne ibland för *Sally*. På detta visas belägg i ex. 79–81. Jag kan tänka mig att namnet *Sally* är ett smeknamn baserat på hennes egentliga namn, Lisbeth Salander.

(79) ”*Sally*, jag har ett sinnessjukt stort arvode att inkassera från Henrik Vanger och vi ska göra upp vid årsskiftet. (s.539)

(80) *Sally*, jag går gärna till banken med dig i dag och lånar dig den summan du ber om. (s.539)

(81) Till *Sally*, som visade mig golfsportens fördelar. (s.552)

Mikael Blomkvist är den enda som kallar henne *Sally*, men det framgår först i slutet av boken. Detta berättar att de har blivit nära vänner. Namnet *Sally* framgår inte i filmen. Namnet *Sally* berättar för läsaren av boken att de har blivit nära vänner, men den

uppfattningen kan inte åskådaren av filmen få på samma sätt. Åskådaren av filmen kan bara tänka att de bara har jobbat tillsammans och inte är i kontakt varandra efter det.

Både namnet *Lisbeth Salander* och användarnamnet *Wasp* används likadant i boken och i filmen. Namnet *Wasp* framgår dock klarare i boken för författaren har mera rum för att berätta noggrannare om namnet i boken än i filmen. Regissören har varit boken trogen genom att också använda namnet *Wasp*. Namnet *Sally* används bara i boken och inte i filmen.

Lisbeth Salanders ålder framgår i boken när hon nämns för första gången (ex. 82). I filmen diskuteras åldern när hennes nya förmyndare Nils Bjurman frågar om hon har haft sexuellt umgänge och hon svarar på frågan med sin ålder (ex. 83).

(82) Hon var *tjugofyra* år men såg ut som fjorton. (s.40)

(83) Jag är 24 år. (17 min.)

Boken omspanner en längre tidsperiod och därför är det naturligt att människorna i boken och också i filmen blir äldre. I boken sägs det att hon har fyllt tjugofem år när Salander funderar över sitt liv (ex. 84).

(84) .... aldrig ville släppa in henne på krogen trots att hon hade *fyllt tjugofem år*. (s.387)

I båda medierna framgår åldern klart, och de motsvarar varandra. I filmen nämns det dock inte att hon har fyllt tjugofem år.

Lisbeth Salanders kön nämns på många ställen och hon beskrivs i boken med många olika ord för kvinnligt kön, t.ex. *flicka* (ex. 85), *tjej* (ex. 86) och *fröken* (ex. 73). Det är Armanskij som ofta använder sådana ord om Salander.

(85) Armanskij hade svårt att förlika sig med att hans stjärnresearcher var en blek och anorektiskt mager *flicka*... (s.40)

(86) En märklig *tjej* (s. 339)

Andra ställen där hennes kön framgår är när Armanskij presenterar Salander för advokat Dirch Frode. I boken använder Armanskij ordet *fröken* när han presenterar henne för Frode som inte har träffat henne tidigare (ex. 87).

(87) ”Det här är alltså *fröken* Salander, som författat rapporten.” (s.51)

I filmen presenterar Armanskij Lisbeth Salander lite annorlunda till advokat Frode. Han använder bara ordet *flicka* (se ex. 73). Det kan bero på att Armanskij vågar använda ordet *flicka* när han berättar om Lisbeth Salander för Frode och Lisbeth inte hör vad de säger. Frode använder ordet *fröken* lite senare när han tilltalar Salander (se ex. 74). I ex. 74 betonas situationens formalitet klarare. Ordet *fröken* används alltså i samma situation både i filmen och i boken, fast på lite olika ställen.

Mikael Blomkvist använder också ordet *fröken* när han talar om henne för första gången. I ex. 88 kallar han henne *fröken* när de inte ännu har träffat varandra, och i exempel 89 träffas de för första gången.

(88) Du har varit inne i min dator, *fröken* Salander,... (s.321)

(89) ”Godmorgon, *fröken* Salander” (s.324)

Ordet *fröken* kan konstateras avslöja formaliteten för snart börjar Blomkvist använda hennes riktiga namn Lisbeth och även smeknamnet Sally. Blomkvist använder också andra benämningar på Lisbeth Salander t.ex. *tjej* (ex. 90) och *ung dam* (ex. 91)

(90) *Smart tjej, vem det nu var.* (s.321)

(91) ... just nu vill jag presentera dig för den här *unga damen*. (s.532)

Exempel 91 och 92 visar hur förhållandet mellan Salander och Blomkvist förändras under berättelsen. Blomkvist kallar henne *tjej* när de inte har träffat varandra och inte

känner varandra. I exempel 92 presenterar Blomkvist henne för Erika Berger. Förhållandet mellan Blomkvist och Salander har fördjupats och nu presenterar Blomkvist henne som en ung dam.

Ordet *fröken* används både i boken och i filmen när Lisbeth möter en sådan person hon inte har sett tidigare. Åldern nämns både i boken och i filmen och de motsvarar varandra. Boken har använt mera varierande kvinnliga ord än filmen har. Boken har alltså mera rum för att använda varierande språk än vad filmen har. Det är intressant att se hur mycket Armanskij har tänkt på Lisbeth och använt olika ord för kvinnligt kön när han har tänkt på henne. I boken är Armanskij intresserad av Salander, men det framgår inte i filmen. Armanskij ser henne som en flicka. I mina exempel syns också att Blomkvist har använt många olika kvinnliga benämningar på Salander. När man har använt olika ord för kvinnligt kön, har andra rollfigurer gjort det och inte berättaren. Därför kan man konstatera att benämningar inte är trovärdiga, eftersom olika rollfigurer har fått en olik uppfattning om henne (jfr avsnitt 3.3).

4.2.2 Klädsel och utseende

När Salander presenteras för första gången i boken berättas det långt och detaljerat om Lisbeth Salanders utseende ur Dragon Armanskij's synvinkel (ex. 92). Det framgår tydligt att Lisbeth Salander inte ser ut som en vanlig kvinna. Det kan vara därför som författaren har beslutat att beskriva Salanders utseende noggrant. Om Salander såg vanlig ut skulle det kanske vara onödigt att beskriva hennes utseende så noggrant eftersom detta inte är intressant i så fall. Salander är motsatsen till Blomkvist vars utseende inte beskrivs så noggrant eftersom han ser ut som en vanlig man. Personens utseende berättar om karaktärsdrag, samt t.ex. kläder och hår (jfr avsnitt 2.2).

- (92) Miltons image var konservativ stabilitet. Salander var lika trovärdig i den bilden som en grävsropa på en båtmässa. Armanskij hade svårt att förlika sig med att hans stjärnresearcher var en blek och anorektiskt mager flicka med stubinkort hår och piercad näsa och ögonbryn. Hon hade en 2 centimeter lång tatuering av en geting på halsen, en tatuerad slinga runt biceps på vänstra armen och en annan runt ankeln. Vid de tillfällen hon haft linne på sig hade Armanskij också kunnat konstatera att hon hade en

större tatuering som föreställde en drake på skulderbladet. Hon var naturligt rödhårig men hade färgat håret korpsvart. Hon såg ut som om hon just vaknat dagen efter en veckolång orgie med ett gäng hårdrockare... Hon var helt enkelt född mager, med en tunn benstomme som gjorde henne flickaktig och finlemmad med små händer, smala vrister och bröst som knappt kunde urskiljas under kläderna. Hon var tjugofyra år men såg ut som fjorton. Hon hade en bred mun, liten näsa och höga kindknotor som gav henne en antydning till orientaliskt utseende. ...Hennes kropp skulle vara omöjlig för en karriär i modellbranschen, men med rätt makeup kunde en närbild på hennes ansikte ha placerat sig på vilken reklamskylt som helst. Under sminket – ibland hade hon dessutom ett motbjudande svart läppstift - och tatueringarna och den piercade näsan och ögonbrynen var hon ... hmm ... tilldragande. På ett alldeles obegripligt sätt. (s.40–41)

I ex. 92 presenteras Salander av en annan rollfigur, Dragan Armanskij. I det här exemplet kan man också se Armanskij egna åsikter om henne, som inte kan konstateras som trovärdiga. T.ex. det sägs i slutet av exempel att hon är tilldragande som kan konstateras vara bara Armanskijs egen åsikt (jfr avsnitt 2.2).

Hennes utseende beskrivs inte i filmen. Regissören litar på att åskådaren ser hur Salander ser ut och man behöver inte beskriva hennes utseende noggrannare. I litteraturen konstrueras fiktiva karaktärer språkligt (se ex. 92) men i filmen blir karaktärer visualiserade (jfr avsnitt 3.2). Lisbeth Salanders utseende i filmen motsvarar det som har beskrivits i boken. Hon är klädd i svarta kläder, har tatueringar och piercade öron, piercad näsa och piercade ögonbryn. I filmen ser hon också ut som en mager flicka. Håret är svart.

I boken berättas det om hur lång hon är och hur mycket hon väger (ex. 93–96). Det verkar vara en viktig sak för författaren att hon är en liten och mager kvinna och det framgår klart i boken. I exempel 98 framgår det dessutom att hon inte är så nöjd med sin kropp och att hon konstaterar att hon inte är tillräckligt kvinnlig.

- (93) Självt var hon *154 centimeter lång och vägde 42* och hade alltid känt sig som en dvärg intill Plague. (s.117)
- (94) Hon var *tryggt 150 centimeter lång* och såg inte ut att ha mycket att sätta emot om han hade varit en våldsman som trängt in i hennes lägenhet. (s.327)

- (95) Rent styrkemässigt var hon ingen match för honom; *hon vägde dryga 40 kilo* mot hans 95. (s.223)
- (96) Hon var övertygad om att hennes *spinkiga kropp* var frånstötande. Hennes *bröst var patetiska*. Hon hade *inga höfter* att tala om. I sina egna ögon hade hon inte särskilt mycket att erbjuda. (s.390)

Adaptation kräver mycket redan i början, och det är viktigt vem som skall spelas i filmen (jfr avsnitt 3.2). I filmen spelas Salander av Noomi Rapace som ser ut som en mager och liten kvinna i filmen precis som exemplen i boken berättar att hon borde se ut.

Eftersom hennes storlek framgår klart i boken, kan det ha varit en viktig detalj när de har valt skådespelare till Salanders roll. Producenten Sören Staermose har sagt att skådespelerskan borde vara liten och spinkig som Lisbeth ska vara och det gäller att gestalta en 23-åring som ser ut som 14 (Joo 2007).

I boken berättas det om hur hon vanligtvis klär sig (ex. 97–98). Det framgår att hon klär sig i svarta kläder.

- (97) Hon var klädd i *svarta jeans, svart t-tröja och den obligatoriska skinnjackan*. Hon hade *svarta boots* och en liten ryggsäck med en rem över bröstet. (s.248)
- (98) Hon klädde sig i mer *hemtama kläder: boots med extra höga klackar, svarta byxor, en enkel tröja och en prydlig svart skinnjacka* från Malungsboden i Stockholm. (s.543)

Hennes klädsel i filmen motsvarar det som berättas i boken. Hon har svarta kläder på sig. När hon kommer i bild första gången har hon på sig svart läderjacka, svarta byxor, svart skjorta och en munktröja (6 min.).

I boken berättas att hon har en extrem och ovanlig klädstil när Armanskij presenterar henne för Frode (ex. 99).

- (99) Lisbeth Salander var för dagen klädd i en svart t-tröja med en bild på ET med huggtänder och texten *I am also an alien*. Hon hade en svart kjol som var trasig i fällan, en sliten svart midjekort skinnjacka, nitbälte, kraftiga Doc Marten-kängor och tvärrandiga grönröda knästrumpor. Hon hade lagt på makeup i en färgskala som antydde att hon möjligen var färgblind. Hon var med andra ord ovanligt pryddig. (s.50)

När Armanskij presenterar henne för Frode i filmen ser hon mest extrem ut under hela filmen. Hon har svarta kläder, svart läderjacka, boots med höga klackar. I det skedet har hon även kedjor i sina kläder, svart läppstift, och ett nitbälte runt sin hals (7 min.). Hon ser likadan ut när hon träffar sin förmyndare (15 min.). Kanske har regissören velat ge en sådan presentation av Salander att alla märker att hon inte är en vanlig kvinna och strävat efter att hon ska se så extrem ut. Senare använder hon t.ex. inte svart läppstift, och har inte kedjor hängande i sina kläder. Hennes utseende kan konstateras vara likadant både i filmen och i boken och hennes klädsel är extrem i båda.

När Lisbeth är på Hedebyön i filmen använder hon inte så mycket smink, och har inte så svarta ögon när de gör undersökningar. I slutet av filmen (2h 15min.), när Salander träffar Blomkvist i fängelset, har hon sminkat sig själv mera och har svarta ögon. Kanske bryr hon sig mera om hur hon ser ut när hon är i tillbaka i Stockholm.

I boken beskrivs det noggrant hurdana tröjor hon har på sig. Det berättas på flera ställen vad det står på hennes skjortor (ex. 100–102).

- (100) Sedan insåg hon långsamt att hon hade en blåsa som höll på att sprängas och att en dusch inte bara var ett gott råd utan en nödvändighet efter nattens tumult. När hon var färdig smet hon i sovrummet och drog på sig trosor, jeans och en t-tröja med texten *Armageddon was yesterday – today we have a serious problem*. (s.325)
- (101) När hon kom ut igen hade hon tagit av sig skinnstället och satt på sig jeans och en t-tröja med texten *I can be a regular bitch. Just try me*. (s.491)
- (102) Hon var klädd i bara trosor och en urtvättad kamouflagemönstrad reklamtröja för *Soldier of Fortune Magazine*, med texten *Kill them all and let God sort them out*. (s.537)

I filmen syns hon bara en gång ha en skjorta som har en text på baksidan (1 h 1 min.). Det står *Beat the bastards* med röda bokstäver på en svart skjorta. Skjortan passar in för tillfället för hon använder skjortan när hon är hos sin nya förmyndare för att hämnas en misshandel. Hon gör vad som står på skjortan.

Eftersom Lisbeth är en unik person, har författaren kanske velat berätta hurdana skjortor hon har på sig. Texterna på skjortorna är inte vanliga, och man kan föreställa sig att det måste vara en person som Lisbeth Salander som använder sådana skjortor. Skjorttexterna kan också visa vad hon tänker.

I boken berättas det också om hurdana tatueringar hon har (ex. 103).

- (103) Han tittade ned på draken som sträckte sig över hennes rygg, från det högra skulderbladet och ned till skinkan. Han räknade hennes tatueringar. Förutom draken på ryggen och getingen på halsen hade hon en slinga runt ena ankeln, en annan slinga runt biceps på vänster arm, ett kinesiskt tecken på höften och en ros på vaden. Med undantag för draken var tatueringarna små och diskreta. (s.413)

I filmen berättas det inte om hennes tatueringar, utan åskådaren kan bara se dem. Den första tatueringen åskådaren ser är getingen på halsen (40 min). Draken på ryggen kan man också se i filmen (1 h 8 min. och 1 h 23 min.) Drakens svans kan man se fortsätta på låret. Samtidigt kan man också se en slinga runt ena ankeln (1 h 34 min.). I filmen har hon inte andra tatueringar. Tatueringarna hon har är alltså de samma som i boken, men i boken nämns ytterligare alltså en slinga runt ena ankeln och ett kinesiskt tecken på höften och en ros på vaden.

4.2.3 Vanor och ovanor

I detta avsnitt berättar jag om Lisbeth Salanders vanor och ovanor. Hur karaktären betar sig kan ge en bättre bild för åskådaren (jfr avsnitt 3.2). Vanor och ovanor kan ge en bättre och mer kompletterad bild av en person.

Salander jobbar på kontor, men bryr sig inte om vanliga arbetsrutiner (ex. 104).

- (104) Hon hade fått anställning som någon sorts allt i allo på kontoret då Holger Palmgren, en halvt pensionerad advokat som skött de personliga affärerna för gamle J.F. Milton, hade tipsat om att Lisbeth Salander var en klipsk flicka med en lite strulig attityd. ...Hon inte bara uppfattades som strulig – hon var i hans ögon synonym med begreppet. Hon hade missat högstadiet, aldrig satt sin fot på gymnasiet och saknade all form av högre utbildning. De första månaderna hade hon arbetat heltid, nåja, nästan heltid, och i varje fall dykt upp på arbetsplatsen då och då. Hon hade kokat kaffe, hämtat post och skött kopieringsapparaten. Problemet var att hon inte brytt sig ett dyft om normala kontorstider eller arbetsrutiner. (s.41)

I filmen framgår det inte att hon inte är en pålitlig arbetare. I filmen berättas det inte heller noggrannare om hennes jobb. Åskådaren kan bara se att hon har gjort ett bra jobb när hon har gjort en personundersökning om Blomkvist.

Även om Lisbeth Salander är mager, äter hon mycket. Det berättas i boken hur andra tror att om hon har ätstörningar eftersom hon är så mager. I boken kan man läsa att hon äter mycket när hon börjar äta (ex. 105).

- (105) ”... men nu har jag i alla fall listat ut att du varken är vegan eller – som Dirch Frode trodde – *anorektiker*. (s.326)

I filmen kan man också se hur hon äter, men det berättas ändå inte någonting om att man tror att hon har en ätstörning. I filmen (1h 17 min. och 1h 25 min.) kan åskådaren se henne äta. I filmen kan man inte se henne äta så ofta, men när hon äter gör hon det snabbt, ivrigt och med god aptit.

I boken framgår det att hon röker ofta (ex. 106–107).

- (106) Lisbeth Salander hade dragit fram rottingstolen till sängkanten och vilade tålmodigt kängorna uppe på sängen medan hon *rökte en cigarett*. (s.258)

- (107) Hon tände *en ny cigarett* och tryckte på fjärrkontrollen. (s.259)

I filmen (t.ex. 53 min och 1h 4 min.) kan man också se henne röka ofta. I båda medierna röker hon även inomhus.

I boken framgår det att hon har en motorcykel (ex. 108–109).

- (108) Hon saknade bil men ägde däremot en motorcykel – en begagnad lättviktare, en *Kawasaki 125 kubik*, som hon använde sommartid. (s.116)
- (109) Lisbeth Salander plockade fram sin *Kawasaki* på midsommarafton och ägnade dagen åt att ge en rejäl översyn. En lättviktare på 125 kubik var kanske inte den tuffaste hojen i världen, men den var hennes och hon kunde hantera den. (s.350)

I filmen (1h 11 min. och 1h 50 min.) kan åskådaren också se henne köra en motorcykel.

I boken framgår det att hon boxas ibland. (ex. 110).

- (110) ”Tränar du aldrig?”
 ”Jag boxas ibland”
 ”Boxas?”
 ”Ja, du vet, med handskar” (s.385)

I filmen framgår det inte att hon boxas. Man kan tänka att de inte är en viktig detalj att ta med i filmen, eftersom boxning i boken nämndes bara en gång.

Rökning och motorcykel motsvarar alltså varandra i boken och i filmen. Boxning framgår inte i filmen. Rökning, motorcykel och boxning passar ihop med Salanders utseende (se avsnitt 4.2.). Han ser tuff ut och man kan lätt föreställa henne boxas. Det skulle vara svårare att föreställa sig att hon hade feminina hobbyer.

4.2.4 Social situation

Lisbeth Salander är en intressant person. Hon är en ung kvinna vars liv inte har varit lätt. Hon har varit tvungen att skaffa pengar själv och ta hand om sig själv. I detta avsnitt berättar jag mera om Lisbeth Salanders sociala situation och vad den berättar om henne.

Salander har inte en egen familj nära. Hennes mamma är intagen på ett sjukhem vilket framgår klart i boken (ex. 111).

- (111) Lisbeth Salander tillbringade julafton på Äppelvikens *sjukhem* i Upplands-Väsby. Hon hade köpt med sig julklappar i form av en eau de toilette från Dior och en engelsk julkaka från Åhléns. Hon drack kaffe och betraktade den fyrtiosexåriga kvinna som med klumpiga fingrar försökte pilla upp knuten på julklappssnöret. Salander hade ömhet i blicken, men hon upphörde aldrig att förvåna sig över att den främmande kvinnan mitt emot henne var *hennes mor*. (s.77)

I boken berättas det hur hon träffar henne några gånger. Salander verkar vara intresserad och älska sin mamma. Man kan alltså indirekt förstå att hon älskar sin mamma, eftersom Salander träffar henne. I slutet av filmen (2 h 6min.) syns hon träffa sin mamma en gång på ett sjukhem. Personalen i sjukhuset känner inte henne, vilket för åskådaren antyder att hon inte har hälsat på sin mamma på sistone. Åskådaren kan få en uppfattning om att Salander inte har sett sin mamma på sistone och då tänka att hon inte bryr sig om henne så mycket. I boken kan man tänka att handlingen är vanlig när Salander träffar sin mamma. I filmen är det inte vanlig, och man kan konstatera att karaktären har förändrats (jfr avsnitt 3.3).

I boken framgår det att hon har kommit bra överens med sina tidigare förmyndare. Hon har tillbringat tid med dem och har också tagit hand om dem. I filmen (16 min.) får Salander ett samtal där det berättas att hon har fått en ny förmyndare eftersom den tidigare ligger på sjukhus. I boken (s.164–165) berättas det om hur Salander hittade sin tidigare förmyndare Palmgren i sin lägenhet och tillbringade tre dygn med honom på sjukhuset. I filmen framgår det inte att Salander egentligen var med på sjukhuset när han dog. I filmen kan man få uppfattningen om att hon inte bryr sig om sina förmyndare utan att hon bara är tvungen att ha en. När man läser boken kan man få en varmare bild av Lisbeth Salander än vad man får i filmen. I boken bryr hon sig mera om andra människor, speciellt sådana som är henne nära.

I boken berättas det om hur Salander har en kvinnlig vän hon spenderar en natt med. Det framgår också att Salander inte exakt vet sin sexuella läggning och inte ens bryr sig om det (ex. 112).

- (112) Strax före stängningstiden hade Mimmi dykt upp och gjort henne sällskap hem och ned i sängen. Till skillnad från Mimmi hade Lisbeth Salander aldrig på allvar betraktat sig som lesbisk. Hon hade aldrig ägnat tid åt att grubbla över om hon var hetero-, homo- eller möjligen bisexuell. (s.323)

I filmen kan man se Salander sova med en kvinna (1 h 9 min.). Om kvinnan berättas det inte mera i filmen utan man kan bara se att Salander har varit i säng med en kvinna.

Hon talar aldrig eller sällan om sig själv. Hennes arbetskamrater försöker vara vänliga mot henne och vara vänner, men det är svårt att vara vän med Salander som ingenting berättar om sig själv och inte umgås inte med andra (ex. 113). Hon har förstått att hon inte är bra på sociala relationer (ex. 114).

- (113) Hon *pratade aldrig om sig själv*. Medarbetare som försökte prata med henne fick sällan någon respons och gav snabbt upp. (s.41)
- (114) Hon hade för länge sedan konstaterat att hon *inte var bra på sociala relationer* och inrättat sig i ett liv som enstöring. Hon var fullt nöjd med detta om folk bara lät henne vara i fred och sköta sitt. (s.387)

Salander har inga vänner varken i boken eller i filmen. Även om man kan förstå att andra människor vill vara hennes vänner, är det inte lätt att bli nära vän med henne. Det kan bero på det hon inte har haft ordentliga människoförhållanden i sitt liv och att det är svårt för henne att ha och skaffa vänner.

I boken (s.160–164) berättas det mycket om hennes barndom och ungdom. Hon har varit på barnpsykiatrisk klinik. Hon har totalt motstånd gentemot alla test och konversationer om sig själv. Hon har inte ens slutfört sin skola. Hennes familj kunde inte ta hand om honom och hon har inga släktingar.

I filmen berättas det inte om hennes barndom. I slutet av filmen (1h 57 min.) kan åskådaren se henne tänka på barndomen när hon antagligen dödar sin pappa och ser honom brinna. Åskådaren får uppfattningen att hennes barndom eller ungdom inte var lätt för att man har utsett förmyndare åt henne.

Salander har pengar på sitt konto, och hon får bra betalt. Man kan ju anta att om man får fram allt om en annan människa illegalt, får man bra betalt (ex. 115).

- (115) Beroende på hur mycket hon valde att arbeta tjänade Lisbeth Salander uppåt 160 000 kronor varje år. Hon hade lätt kunnat dubbla summan genom att gå upp till heltid och acceptera alla uppdrag som Dragan Armanskij erbjöd. (s.168)

I filmen nämns det inte hur mycket pengar hon har. Salanders nya förmyndare har beslutat att ta hand om hennes pengar (ex. 116).

- (116) Hans första åtgärd hade varit att öppna ett nytt konto i hennes namn, som hon skulle rapportera in till Miltons lönekontor och använda sig av i fortsättningen. Salander insåg att de goda dagarna var förbi; i fortsättningen skulle advokat Bjurman betala hennes räkningar och hon skulle få en bestämd summa fickpengar. (s.167–168)

I filmen framgår det också hur Bjurman har beslutat att ta hand om hennes pengar. Bjurman tvingar Salander ha sex med honom för att han ska ge pengar till henne, även om hon själv har skaffat pengarna.

4.2.5 Psykiska egenskaper och tillstånd

Till psykiska egenskaper och tillstånd hör t.ex. kognition och intelligens, vilja och karaktär och känsla, sinnesstämning och tillstånd. I detta avsnitt behandlar jag dessa egenskaper.

I boken framgår det att Salander är en intelligent kvinna även om hon inte har utbildning (ex. 117–119). Salander är en så bra hackare att hon får följa sina egna regler och göra som hon vill för att arbetsgivaren inte ska förlora henne.

- (117) Han stärktes i sin övertygelse om att Lisbeth Salander led av någon allvarlig störning, men han upptäckte också att bakom hennes truliga framtoning dolde sig *en intelligent människa*. (s.44)

- (118) Han hade inte förväntat sig att en flicka som skolkat sig igenom grundskolan i sådan omfattning att hon inte ens fått slutbetyg skulle skriva en rapport som inte bara var *språkligt korrekt utan dessutom innehöll iakttagelser och information* som han helt enkelt inte begrep hur hon hade kunnat komma i besittning av. (43–44)
- (119) Salander satt snällt på skolbänken en hel eftermiddag innan den tekniske chefen något störd rapporterade tillbaka att hon redan tycktes *ha bättre baskunskap* om datorer än flertalet övriga medarbetare på företaget. (s.44–45)

I filmen (7 min.) säger Dragan Armanskij till Dirch Frode att hon är deras absolut bästa researcher, som berättar att hon är intelligent.

I boken framgår det att Salander har ett fotografiskt minne (ex. 120). Mot slutet av boken framgår det hur Blomkvist förstår varför Salander har ett fotografiskt minne (ex. 121).

- (120) ”Lisbeth, du har *fotografiskt minne*”, utbrast Mikael häpet. ”Det är därför du läser sidorna i utredningen på tio sekunder.” (s.415)
- (121) ”Det är bara så. Jag kan datorer. Jag har aldrig haft problem med att läsa en text och begripa exakt vad som står där. ”Ditt fotografiska minne”, sa han stillsamt. ”Jag antar det. Jag begriper helt enkelt hur det fungerar. Det är inte bara datorer och telefonnät utan motorn i min hoj och TV-apparater och dammsugare och kemiska processer och astrofysiska formler. Jag är knäppskalle. Ett freak.” Mikael rynkade ögonbrynen. Han satt tyst en lång stund. *Aspbergers syndrom*, tänkte han. *Eller något sådant. En talang att se mönster och förstå abstrakta resonemang där andra bara ser brus.* (s.492)

I filmen (1h 22 min.) framgår Salanders fotografiska minne när hon citerar bibelavsnitt ordagrant till Blomkvist. Motsvarande till boken framgår det inte att hon antagligen har Aspbergers syndrom. Blomkvist säger inte högt att kanske Salander har Aspbergers syndrom, och det är bara hans förklaring. Det framgår inte om Salander vet att hon antagligen har Aspbergers syndrom.

Salander verkar inte alltid förstå vad hon kan göra eller inte (ex. 122). Redan hennes arbete som hackare berättar att hon inte har moral.

- (122) Lisbeth Salander var en informationsnarkoman med en högst liberal uppfattning om moral och etik. (s.377)

Salander lever sitt eget liv, och tänker inte så noggrant efter vad hon gör. Salander har sådana egenskaper som inte passar i samhällets normer. Hon bryr sig inte om någonting är rätt eller fel.

Salander arbetar vilket hackare som framgår klart både i boken och i filmen. Det är olagligt att arbeta som hackare, vilket framgår också i boken (s.388) och Salander är medveten om det. I filmen (1h 9 min.), när Salander och Blomkvist träffas för första gången, framgår det klart att Salander olagligt har hackat in i Blomkvists dator, och han vet det.

Salander litar inte på polisen (ex. 123–124). Hon vill hellre göra allt på egen hand och inte blanda in polisen i sitt liv. Salander blir våldtagen av advokat Bjurman, men anmäler inte detta polisen (ex. 125). I stället beslutar hon att själv reda ut sina egna problem (ex. 126).

- (123) För henne var polisen en vagt definierad fientlig slagstyrka vars praktiska insatser genom åren bestått i att omhänderta eller förnedra henne. (s.227)
- (124) Om Lisbeth Salander hade varit en vanlig medborgare skulle hon med största sannolikhet ha ringt polisen och anmält våldtäkten i samma ögonblick som hon lämnade advokat Bjurmans kontor. (s.225)
- (125) Hennes återstående alternativ bestod följaktligen i att göra det hon alltid hade gjort – *ta saken i egna händer och själv reda ut sina problem*. (s.237)
- (126) ”Martin?” frågade Mikael med hes röst. ”Död. Han styrde rakt in i fronten på en lastbil i 150 kilometer i timmen några kilometer söderut på E4:an.” Mikael glodde på henne. Hon hade varit borta några minuter. ”Vi måste... ringa polisen” kraxade Mikael. Han hostade plötsligt kraftigt. ”Varför det?” undrade Lisbeth Salander. (s.449)

Martin Vanger kör rakt i fronten på en lastbil, när Salander kör bakom honom. Salander stannar inte och hjälper utan kör bort, och samma händer också i filmen (1h 56 min.). Också i det här fallet tar Lisbeth Salander hand om sina egna problem.

Det är svårt för Salander att visa sina känslor (ex. 127). Om Salander inte ler, gråter hon inte heller (ex. 128).

- (127) Hon skrattade sällan eller aldrig. Armanskij tyckte sig dock med tiden ha noterat en mjuknande attityd från hennes sida. Hon hade en milt sagt torr humor, som emellanåt kunde ge upphov till ett skevt, ironiskt leende. Ibland kände sig Armanskij så provocerad av hennes brist på emotionell respons att han ville gripa tag i och ruska om henne och tränga in under hennes skal för att vinna hennes vänskap eller åtminstone respekt. (s.46)
- (128) Hon hade tidigt lärt sig att det inte tjänade något till att gråta. Hon hade också lärt sig att vid varje tillfälle då hon försökt göra någon uppmärksam på något i hennes liv så hade situationen bara blivit värre. (s.387)

I boken framgår det på några ställen hur hon ler mot Blomkvist (s.376, 391). Även det faktum att hennes leende nämns i boken berättar att det är ovanligt att hon ler. I filmen ler hon aldrig, utan har samma uttryck i ansiktet.

Hon är rädd för att visa sina känslor kanske därför att hon inte vågar. Hennes barndom har varit svårt och hon har som barn blivit van vid att inte visa sina känslor och kan det inte heller som vuxen.

Hon är sorgsen över hennes mamma dör (ex. 129). Även om mamman var på sjukhemmet var hon viktig för Salander.

- (129) Hon drog ett djupt andetag och tänkte på sin mor som hon hade begravt samma morgon. Det skulle aldrig bli bra. Moderns död innebar att såret aldrig skulle läkas, eftersom Lisbeth aldrig skulle kunna få svar på de frågor hon hade velat ställa. (s.490)

I filmen framgår det inte att Salanders mamma dör eller hur hon känner mot sin mor. I filmen kan man få en uppfattning att mamman inte är så viktig för henne eftersom att Salander inte syns träffa henne mer än en gång.

Hon hatar sin förmyndare Palmgren vilket framgår i boken (ex. 130). Läsaren kan förstå det när man läser boken eftersom hon våldtog honom.

- (130) Hon tänkte på Advokat Nils Jävla Bjurman, som var hennes förvaltare och som åtminstone för ögonblicket var oskadliggjord och gjorde som han blev tillsagd. Hon kände ett oförsonligt hat och bet ihop tänderna. (s.491)

I filmen berättas inte direkt att hon hatar Bjurman, men åskådaren kan se hur hon våldtar honom. Vad hon gör berättar alltså om hennes känslor.

Läsaren av boken vet hurdan bakgrund Lisbeth har, men Blomkvist funderar i boken kring all basinformation han saknar om Lisbeth (ex. 131). Det kan vara att hans uppfattning om Lisbeth hade förändrats om Salander hade berättat allt om sig själv. Då hon inte berättar någonting om sig själv blir inte människor ledsna på grund av hennes barndom och hennes liv som helhet.

- (131) Men han konstaterade att hon i alla fall hade berättat något om sig själv. Han kände fortfarande inte till några basfakta om henne; hur det kom sig att hon hade börjat arbeta för Armanskij, vilken utbildning hon hade eller vad hennes föräldrar gjorde. (s.385)

Inte heller i filmen berättar Salander någonting om sig själv till andra människor. Salander och Blomkvist diskuterar för de mesta Harriets försvinnande och försöker reda ut gåtan.

I boken framgår det vad hon tycker om Blomkvist. Det beskrivs hur hon är arg på Blomkvist. Att hon är arg på honom, kan i sin tur bero på att hon har börjat tycka om honom (ex. 132–135).

- (132) Hon kände sig fortfarande olustig till mods. Hon hade varit rasande då hon lämnade Hedeby, men ilskan hade långsamt mattats under färden. Hon var inte säker på varför hon kände sig så rasande på Mikael Blomkvist eller ens om det var honom hon var rasande på. (s.490)
- (133) Hon insåg att hon egentligen inte var arg på honom. Han hade bara råkat vara den person hon låtit sin ilska gå ut över då hon mest av allt ville mörda någon. Att bli förbannad på honom var meningslöst. Hon kände sig märkligt ambivalent gentemot honom. Han lade sin näsa i blöt och snokade i hennes privatliv och... Men hon hade trivts med att arbeta ihop med honom. Redan detta var en märklig känsla – att arbeta ihop med någon.

Hon var inte van, men det hade faktiskt gått oväntat smärtfritt. ... Så varför kände hon sig som om hon ville sparka honom i ansiktet? (s.491)

- (134) ”Jag gillar ditt sällskap”, erkände hon motvilligt. Det var ord hon aldrig tidigare tagit i sin mun. (s.492)
- (135) Hon hade aldrig tidigare i sitt liv känt en sådan längtan. Hon ville att Mikael Blomkvist skulle ringa på hennes dörr och... vad då? ... Nej, egentligen ville hon bara ha hans sällskap. Hon ville höra honom säga att han tyckte om henne för den hon var. Att hon var speciell i hans liv. Hon ville att han skulle ge henne en gest av kärlek, inte bara vänskap och kamratskap. (s.566)

I filmen berättas det inte om Salanders känslor gentemot Blomkvist. Man kan få det intrycket tänka att hon tycker om honom t.ex. eftersom hon räddade honom i Martin Vangers lägenhet utan att tänka på hur farligt det kunde vara. I slutet av filmen (2h 8min.) träffar Salander sin mamma. Salander säger till sin mamma, att det inte lönar sig att bli förälskad. Det framgår att Salanders pappa på något sätt har misshandlat hennes mamma. Det kan vara en orsak till att Salander inte vill älska Blomkvist.

Det förefaller inte vara lätt för Salander att vara med andra människor och att vara med någon. Det kan bero på att hon inte har haft en riktig familj, och det är svårt för henne att älska andra människor om hon inte var älskad när hon var barn. Kanske vill hon inte vara nära vän med andra människor om hon är rädd för att människan rycks bort från henne, vilket hände med hennes tidigare förmyndare Palmgren.

4.2.6 Sammanfattning

Gruppen namn, ålder och kön berättar att både i boken och i filmen har karaktären samma namn Lisbeth Salander och använder samma namn *Wasp* i datorvärlden både i filmen och i boken. Namnet *Sally* nämns inte i filmen. Hon är 24 år både i filmen och i boken. I boken blir hon tilltalad med på många benämningar för kvinnor. Lisbeth Salanders utseende är en intressant kategori eftersom hon inte klär sig vanligt. Både i filmen och i boken ser hon likadan ut. Hon är liten, har tatueringar och piercingar och är för det mesta klädd i svarta kläder.

Kategorin vanor och ovanor berättar att hon har för vana att komma och gå på arbetsplatsen som hon vill. Detta framgår klart i boken, men inte i filmen. Hon kör motorcykel, röker och äter med god aptit i båda medierna. Boxning framgår bara i boken.

Den sociala situationen är inte den bästa möjliga, och situationen är likadan både i filmen och i boken. Hon har en förmyndare och mamman är på sjukhem. Hon är inte bra på sociala relationer och har inga vänner, eftersom hon inte berättar någonting om sig själv. Positivt är att hon har en arbetsplats och har pengar. I filmen framgår det inte att hon inte har gått ut någon skola, men det berättas klart om hennes ungdom i boken. Salanders sociala situationen i boken och i filmen motsvarar inte helt varandra.

Gruppen psykiska egenskaper förmedlar att hon är en intelligent människa. Hon är rädd för att visa sina känslor för andra människor. Hon litar inte på polisen och har en annorlunda moral. Hon börjar antagligen älska Blomkvist.

5 RESULTAT AV PERSONKARAKTERISERINGEN

Romanen och filmen kan inte motsvara varandra helt, eftersom mediet är olika i roman och i film. Romanen är oftast längre än filmen, och därför kan romanen innehålla mera detaljer än filmen. I boken finns det oftast en berättare som berättar om händelserna. I det här fallet finns det inte en berättare i filmen. I filmen visas berättelsen. Personen kan karakteriseras genom olika karaktärssärdrag, och kan definieras direkt och indirekt. I detta kapitel diskuterar jag de resultat jag har fått fram i min analys av de två huvudpersonerna, Mikael Blomkvist och Lisbeth Salander.

5.1 Mikael Blomkvist

Både i filmen och i boken är grundfakta om Mikael Blomkvist likadana. Hans fullständiga namn är Carl Mikael Blomkvist, han kallas Mikael, har ett öknamn Kalle och han kallas också för Micke. Han är en medelålders man i båda medierna. Hans utseende beskrivs inte mycket i boken, utan läsaren får använda fantasin. I filmen kan åskådaren se hur han ser ut och man behöver inte berätta det. Han använder vardagliga kläder i båda medierna. Dessa grundfakta är lätta att ta med i filmen på samma sätt som de framställs i boken, vilken filmen baserar sig på.

Både i boken och i filmen framgår det att han inte har kört bilen sedan han har skilt sig. Orsaken framgår inte varken i boken eller i filmen. I boken har han bestämt sig att sluta röka, men röker ibland i alla fall. I filmen kan åskådaren inte se honom röka. Han har tyckt om att jogga, men har inte gjort det på sistone, men beslutar sig för att börja det igen. I filmen kan åskådaren bara se honom jogga i skogen, och det berättas ingenting om att han har börjat jogga igen. I boken verkar Blomkvist inte leva ett så hälsosamt liv som i filmen. I filmen kan man få en bild av att Blomkvist tar hand om sig själv eftersom han joggar och inte röker.

Den sociala situation är den viktigaste kategorin som skiljer sig i boken och i filmen. I boken är Mikael Blomkvist grundare av tidskriften Millennium. Han har skilt sig och

har en dotter som han inte träffar ofta. Han har också en syster. I boken trivs han med kvinnor, t.ex. med Erika Berger, Cecilia Vanger och Lisbeth Salander. Det var förhållandet med Berger som ledde till att han skilde sig från sin hustru. I filmen jobbar han för tidskriften Millennium. Det berättas ingenting om att han har en dotter och att han har skilt sig. Systemen syns dock i filmen också. I filmen har han inte andra kvinnorelationer än med Lisbeth Salander. Åskådaren av filmen kan i stället få intrycket att det är kvinnorna själva, Berger, Vanger och Salander, som är mera intresserade av hans sällskap. Han får mycket betalt av Henrik Vanger om han löser gåtan Harriet. I filmen nämns det att han får ett ansevärt arvode, men i boken framgår det hur mycket han egentligen får. Det som är annorlunda i boken och i filmen är alltså hans kvinnorelationer, och att hans dotter inte nämns alls i filmen. Åskådaren får också i det här fallet en lite bättre bild om Blomkvist eftersom hans relationer med kvinnor inte framgår i filmen. Dottern kanske har utelämnats i filmen för att åskådaren inte ska få en bild av att Blomkvist är en dålig pappa som inte träffar sin dotter. I boken förstår han detta och medger även själv att han är en dålig pappa.

Blomkvist presenteras i boken som om han har en hög moral, och har också varit i tv och deltagit i debatter. I filmen nämns det i början att han är journalistikens vakthund, men i boken framgår moralen klarare än i filmen. Andra människor orsakar känslor hos honom, t.ex. Erika Berger, Lisbeth Salander och hans dotter. Känslorna framgår klarare i boken, eftersom det berättas direkt om känslorna. Gåtan Harriet Vanger orsakar också känslor hos honom både i filmen och i boken. Han studerar fallet ivrigt, och skulle kanske inte ens själv tro att han kunde få fram någonting. Han är också rädd för sitt liv i boken, vilket man kunde se också i filmen genom intern fokalisering.

Man har inte förändrat mycket när man har gjort adapteringen. Man kan inte ta med allt i filmen, eftersom boken är lång, och alla detaljer kan inte rymmas i en lång film. Man är alltså tvungen att välja vad som är väsentligt och måste tas med i filmen. Det man väljer att utelämna eller ta med kan ge en annan bild av en rollfigur liksom i det här fallet. I boken och i filmen är grundfakta om Blomkvist likadana. Den största skillnaden framgår i hans karaktär. Han verkar vara "en bättre människa" i filmen än i boken. Han har inte kvinnoförhållanden i filmen och att han inte är en bra pappa framgår inte i

filmen. Han förefaller också leva ett lite hälsosammare liv i filmen än i boken. Även om dessa saker var viktiga i boken, har de utelämnats i filmen. Det kan bero på att Blomkvists kvinnoförhållanden inte är väsentliga för intrigen. Det viktigaste både i filmen och i boken var gåtan Harriet Vanger, även om både Blomkvist och Salander är intressanta och viktiga rollfigurer.

5.2 Lisbeth Salander

Grundfakta om Lisbeth Salander är likadana både i boken och i filmen. Namnet Lisbeth Salander, är likadan både i boken och i filmen. Namnet Wasp, vilket hon använder i datorvärlden, framgår i båda. Smeknamnet Sally framgår inte i filmen. Hon är 24 år gammal både i filmen och i boken. Salanders utseende motsvarar varandra både i boken och i filmen. I boken berättas det noggrant om hennes kropp, tatueringar och piercingar. I filmen kan åskådaren se direkt hur hon ser ut, och hennes utseende behöver man inte beskriva i filmen, eftersom åskådaren ser henne. Hon är också för det mesta klädd i svarta kläder. Tröjor hon använder har ofta en text, som berättar mera om Lisbeth och vad hon kanske tänker. En skjorta med text framgår i filmen bara en gång.

Salander har för vana att inte göra det hon borde göra på arbetsplatsen göra hur hon borde göra. I boken framgår det att hon kommer och går hur hon vill. I filmen framgår det inte att hon inte är en pålitlig arbetare. Både i filmen och i boken röker hon och kör motorcykel.

Sociala relationer är också en kategori som inte är exakt likadan i boken och i filmen. Salander är inte bra på sociala relationer. Hon har inga vänner varken i boken eller i filmen. Hennes mamma är på ett sjukhem, vilket framgår i boken. Hon träffar sin mamma några gånger i boken, men i filmen träffar hon henne bara en gång. I slutet av boken dör hennes mamma och hon är sorgsen. Hon har haft en förmyndare som har dött. Salander var med honom på sjukhuset och hjälpte honom dit. Med honom kom Salander överens. När hon fick en ny förmyndare gick allting inte lika väl. Bjurman,

den nya förmyndaren våldtar Salander och har hand om alla Salanders pengar. Salander har också en kvinna som hon ibland spenderar natt med, och det syns en gång också i filmen. Hennes ekonomiska situation framgår i boken för hon får bra betalt när hon gör personundersökningar av andra människor. Det berättas inte i filmen hur mycket pengar hon har.

Även om Salander inte har gått genom hela grundskolan är hon intelligent, vilket framgår i boken. I filmen berättas det inte om hennes intelligens eller att hon inte har gått ut skolan. Hon har ett fotografiskt minne, som hjälper henne komma ihåg t.ex. bibelavsnitt ordagrant. Salander litar inte på polisen och vill inte ha någonting att göra med dem, vilket framgår i båda medierna. Hon har inte moral, och hon är van vid att ta hand om sina egna problem.

Hon visar inte sina känslor mycket, hon ler eller gråter inte. I boken framgår det att hon på några ställen ler mot Blomkvist, men detta gör hon inte i filmen. Hon hatar Bjurman vilket framgår i slutet av boken. Det kan åskådaren se indirekt när man tittar på filmen. Salander börjar älska Blomkvist, vilket framgår i slutet av boken. Hon tänker på honom, och vill vara med honom. De känslor hon har mot Blomkvist framgår inte i filmen.

Den sociala situationen är alltså också i analysen av Salander olika i boken och i filmen. Även om hon inte har en riktig familj, berättas det i boken om hur hon har tyckt om sin tidigare förvaltare och hon besöker också sin mamma på sjukhemmet. Det berättas om att hon i alla fall har känslor och att hon bryr sig om andra människor. I filmen kan åskådaren få en annan uppfattning om Salanders karaktär. Det bara berättas för henne att hennes förmyndare är på sjukhuset. Det orsakar inga känslor hos henne i filmen, fast de i boken är nära varandra, och Salander är sorgsen över att han är på sjukhus. Hon besöker också sin mamma på sjukhemmet vilket berättar att hon bryr om henne. I filmen besöker hon sin mamma bara en gång, och det berättas indirekt att hon inte har träffat henne på sjukhemmet tidigare.

Man kan tänka att även om Blomkvist presenteras först både i filmen och i boken, är tyngdpunkten i Lisbeth Salander. Namnet på den engelskspråkiga översättning, *The Girl*

with the Dragon Tattoo, berättar också att Salander kan konstateras som en viktigare huvudperson. Salander beskivs mera i boken än Blomkvist.

6 SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Syftet med min undersökning var att studera hur de två huvudpersonerna, Mikael Blomkvist och Lisbeth Salander, blir karakteriserad i boken och i filmen *Män som hatar kvinnor*. Jag studerade likheter och skillnader som framgår i boken och i filmen. Jag antog att boken berättar mera om karaktärer än filmen, eftersom det finns mera rum i boken än i filmen. Boken är oftast längre än filmen.

I min undersökning använde jag som hjälpmedel för kategoriseringen Birgitta Henes undersökning *Den dyrkade Lasse och den stackars lilla Lotta* (1984). Henes undersökning motsvarar inte direkt min undersökning, men kategorierna har jag tagit därifrån. Jag studerade huvudpersonerna enligt namn, ålder och kön, klädsel och utseende, vanor och ovanor, social situation och psykiska egenskaper.

Mitt antagande om att boken berättar mera om personerna än boken stämde. I filmen kan man inte ta med alla detaljer som finns i boken. Därför kan inte åskådaren av filmen få veta allt som står i boken. De två medierna är olika, och därför presenteras också personer olika. I boken finns det en berättare som beskriver personerna. I filmen kan åskådaren direkt se t.ex. hur personerna ser ut.

I filmen kan man inte ta med alla detaljer som finns i boken. I filmen kan man i stället illustrera sådant som inte är möjligt för romanen. Man kan se direkt hur personen ser ut, medan man i boken måste beskriva personen skriftligt.

Det finns en berättare i boken, som berättare om händelser och om personer. Den allvetande berättaren kan konstateras vara trovärdig. I boken berättar också andra karaktärer om de två huvudfigurerna. Då kan man konstatera att deras karakterisering inte alltid är alltid trovärdig, eftersom den också återger om deras egen åsikt (se avsnitt 2.3). En berättare saknas däremot nästan helt i filmen, men i början av filmen kan man konstatera att det finns en voice-over berättare. Berättaren är en reporter som berättar om bakgrunden till att Blomkvist blir dömd till fängelse.

Boken har för det mesta extern fokalisering (se avsnitt 2.3), vilket innebär att vi hör och ser samma saker som personen gör utan att sammansmälta med deras perspektiv. På ett ställe används intern fokalisering och man kan för en stund se vad som händer ur Blomkvists perspektiv.

De största skillnaderna mellan bok och film i fråga om Mikael Blomkvist gällde sociala relationer. I filmen har han inte flera kvinnoförhållanden som i boken. I boken framgår det också att han har en dotter, men hon är inte med i filmen. Han framstår inte som en bra pappa i boken. Åskådaren av filmen kan få uppfattningen att Blomkvist är en "bättre människa" än vad han är i boken.

Skillnaderna i personkaraktiseringen av Lisbeth Salander i bok och film framgår också i kategorin social situation. I boken framgår det att hon har en mamma på sjukhemmet, som hon träffar ibland. I filmen träffar hon sin mamma bara en gång. I boken har hon en förmyndare som hon bryr sig om, men han är intagen på sjukhuset och Salander har en ny förmyndare som hon inte tycker så mycket om. I filmen framgår det inte att hon trivdes med sin tidigare förmyndare, utan hon verkar inte bry sig om att han är på sjukhuset. I boken kan man få en lite mänskligare bild av Salander, eftersom hon bryr sig om människor som är henne nära. I filmen kan åskådaren dra slutsatsen hon inte bryr sig om varken sin mamma eller sin tidigare förmyndare, eftersom hon inte tillbringar tid med dem. I filmen förändras hon, eftersom hon i slutet av filmen träffar sin mamma. Det har hon inte gjort tidigare.

Även om filmen är mycket trogen gentemot boken, finns det ändå skillnader. Man kan ju anta detta, eftersom allt som finns i boken inte kan rymmas i en film. Min analys visar dock att skillnader i fråga om sociala relationer ger en litet annan bild av karaktären även om det inte var avsikten. Det viktigaste i boken och i filmen är gåtan Harriet Vanger. Salander och Blomkvist är intressanta karaktärer som är en viktig del av berättelsen både i boken och i filmen. Läsaren av boken kan ändå få mera information om dem än åskådaren av filmen.

Analysen visar att Salander och Blomkvist verkar vara varandras motsatser. Blomkvist är en vanlig man som klär sig i vanliga kläder. Han tycker att moral är viktigt. Salander ser helt annorlunda ut, har tatueringar och piercingar. Hon bryr sig inte om moral eller polis.

Resultaten av min undersökning var för det sådana som jag antog att de skulle vara. Jag antog att allt som finns i boken inte finns i filmen. Det beror på att boken är så lång, och det inte finns möjlighet att ta alla detaljer att rymmas in i en film. Det var ändå överraskande att man kan få en annan bild av de två huvudfigurerna genom jämförelsen av de sociala relationerna i bok och i film i min analys.

Metoden i min undersökning är kvalitativ, som jag anser är den bästa i det här fallet. Jag analyserade huvudfigurerna i boken och i filmen, och en kvantitativ metod passar inte vid denna typ av analys. Jag har valt bara några kategorier i min undersökning. Jag kunde ha tagit med även mera kategorier, men jag anser att den här analysen var tillräckligt omfattande genom att kategorierna kunde visa på intressanta skillnader i personkaraktiseringen.

I en fortsatt analys kunde man ha även en annan synvinkel i analysen. Det skulle vara möjligt att studera t.ex. hur intrigen motsvarar varandra i boken och i filmen. Det är också möjligt att studera miljön i boken och i filmen och hur de motsvarar varandra.

LITTERATUR

Undersökningsmaterial

Boken: Larsson, Stieg (2005). *Män som hatar kvinnor*. Stockholm. Norstedts förlag.

Filmen: *Män som hatar kvinnor*. (baserad på Stieg Larssons roman *Män som hatar kvinnor*) Regi: Niels Arden Oplev. I huvudrollerna: Michael Nyqvist, Noomi Rapace, Sven-Bertil Taube, Peter Haber, Lena Endre, Peter Andersson. Premiär: 25.2.2009 2h 26 min / K-15 Yellow Bird Millennium Rights AB / Nordisk Film A/S, Sveriges Television AB, Film i Väst 2009.

Andra källor

About Michael (2009). Citerat 12.10.2009: <http://www.michaelnyqvist.se/?loc=info>

Aumont, Jacques, Alain Bergala, Michel Marie & Marc Vernet (1996). *Elokuvan estetiikka*. Suomen elokuvaääitiö. Helsinki: Edita.

Bacon, Henry (2000). *Audiovisuaalisen kerronnan teoria*. Suomen elokuva-arkisto. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Bacon, Henry (2005). *Seitsemäs taide. Elokuva ja muut taiteet*. Helsinki: Suomen elokuva-arkiston julkaisuja.

Expo (2009.) *Stieg Larsson - biografi*. Citerat 14.10.2009: <http://www.expo.se/stieglarsson.html>

Expo (2010). *Verksamhet*. Citerat 4.10.2010: <http://expo.se/omexpo-verksamhet.html>

Hene, Birgitta (1984). *Den dyrkade Lasse och Stackars lilla Lotta*. En syntaktisk-semantisk studie av personbeskrivande adjektiv och adverb i populära ungdomsböcker. Umeå: Acta Universitatis Umensis.

Hyttinen, Kati (2009). *Miten kirja päättyy valkokankaalle?* Citerat 12.10.2009: www.mtv3.fi/uutiset/kulttuuri.shtml/arkistot/kulttuuri/2009/02/803912

Joo, Nathalie (2007). *Hon är klar som Salander*. Citerat 5.3.2010: <http://www.expressen.se/noje/film/1.897001/hon-ar-klar-som-salander>

Lehtonen, Mikko (2000). *Merkitysten maailma*. 3.painos. Tampere: Vastapaino

Lindqvist, Emma (2009). *Salanders förebild*. Publicerat 25.2.2009: <http://www.dn.se/dnbok/salanders-forebild-1.807704>

Lothe, Jakob (2000). *Narrative in fiction and Film. An Introduction*. New York: Oxford University Press.

Merriam Webster Dictionary (2010). *Voice-over*. Citerat 20.9.2010.

<http://www.merriam-webster.com/dictionary/voice-over>

Monaco, James (2000). *How to read a film: The World of Movies, Media, and Multimedia, Language, History, Theory*. Third edition. New York: Oxford University Press.

Norstedts (2009). *Start*. Citerat 8.10.2009: <http://stieglarsson.se/>

Rimmon-Kenan, Shlomith (1999). *Kertomuksen poetiikka*. (Urspr. *Narrative Fiction: Contemporary poetics*. 1983. London: Methuen.) Tampere: Tammer-Paino Oy.

The Internet Movie Database (2009). Citerat 28.10.2009.

www.imdb.com/title/tt1343097/

The Movies (2009). <http://www.stieglarsson.com/the-movies>

Wikipedia (2009a). *Millennium-serien*. Citerat 7.10.2009:

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Millennium-serien>

Wikipedia (2009b). *Stieg Larsson*. Citerat 7.10.2009:

http://fi.wikipedia.org/wiki/Stieg_Larsson

Wikipedia (2009c). *Noomi Rapace*. Citerat 11.10.2009:

http://sv.wikipedia.org/wiki/Noomi_Rapace

Wikipedia (2009d). *Niels Arden Oplev*. Citerat 15.10.2009:

http://da.wikipedia.org/wiki/Niels_Arden_Oplev

Wikipedia (2010e). *Kalle Blomkvist*. Citerat 7.1.2010:

http://sv.wikipedia.org/wiki/Kalle_Blomkvist

Wikipedia (2010f). *Adaptation*. Citerat 2.3.2010:

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Adaption>

WSOY (2009) *Stieg Larsson*. Citerat 14.10.2009: <http://wsoy.fi/yk/authors/show/11300>